

Alle 3-vuotiaan lapsen turvallisuuden tunne varhaiskasvatuksessa

Saija Pasanen

2020 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

**Alle 3-vuotiaan lapsen turvallisuuden tunne
varhaiskasvatuksessa**

Saija Pasanen
Sosionomi
Opinnäytetyö
Marraskuu 2020

Alle 3-vuotiaan lapsen turvallisuudentunne varhaiskasvatuksessa

Vuosi

2020

Sivumäärä 40

Tämän opinnäytteen tarkoituksena oli selvittää varhaiskasvatuksen henkilöstön (varhaiskasvatuksen opettajat ja lastenhoitajat) käsityksiä niistä seikoista, jotka voivat vaikuttaa alle 3-vuotiaiden lasten turvallisuuden tunteeseen varhaiskasvatuksessa sekä tarkastella niitä keinoja, joilla lasten turvallisuuden tunnetta voitaisiin mahdollisesti lisätä päivän aikana. Opinnäytetyö toteutettiin tutkimuksellisenä opinnäytetyönä. Opinnäytetyössä käytettiin e-lomaketta haastatteluissa, jonka avulla vastaajien anonyymiteetti voitiin varmistaa.

Opinnäytteen tietoperustassa on kuvattu varhaiskasvatusta, kiintymyssuhdeteorian ja turvallisuuden käsitteitä lapsen turvallisuuden tunteen näkökulmasta.

Opinnäytteen tekemisessä on huomioitu näkökulma, jossa tutkimustulokset ja tietoperustaa voidaan ottaa käyttöön yhteistyöpäiväkotiin. Yhteistyökumppanina on toiminut vantaalainen päivähoitoyksikkö ja sen henkilöstö. Yhteistyöpäiväkodin alle 3-vuotiaiden lasten ryhmässä on otettu jo opinnäytetyöprosessin aikana toimintasuunnitelmaan lapsen turvallisuuden tunteen tukemisen toimintatapoja, jotka ovat ryhmän kasvatusvastuullisen henkilöstön mukaan vähentäneet lasten itkua ja levottomuutta päivän aikana. Ryhmässä otetaan turvallisuuden tunteen tukeminen toimintasuunnitelmaan pysyvästi.

Opinnäytteen tutkimuskysymyksiin vastanneiden henkilöstön jäsenten näkökulmat turvallisuuden tunteen tukemiseksi olivat hyvin samankaltaisia keskenään ja vastaajilta nousi esiin suoraan käytäntöön siirrettäviä teemoja. Näitä teemoja ovat mm. lasten ja vanhempien kohtaamisessa sensitiivinen työote, joka on aina kasvattajan vastuulla, vuorovaikutuksen sensitiivisyys erityisesti lasten kanssa, lasten kuunteleminen aidosti ja lasten turvarelellisten salliminen myös sängyn ulkopuolella. Tutkimuksessa selvisi myös turvallisuuden tunteen tukemisen tärkeys vastaajien näkökulmasta.

Asiasanat: varhaiskasvatus, turvallisuudentunne, fyysinen-, psyykinen- ja sosiaalinen turvallisuuden tunne, kiintymyssuhdeteoria

Saija Pasanen

A sense of safety in a child under three- years-of-age in early childhood education

Year

2020

Pages

40

The aim of this Bachelor's thesis was to examine the perceptions of early childhood education staff (early childhood teachers and early childhood nurses) about the factors that may affect the safety of children under three-years-old in early childhood education and to look at ways to possibly increase children's sense of safety during the day. The thesis was carried out as a research thesis. An e-form was used in the thesis in the interviews, which ensured the anonymity of the respondents.

The theoretical base of this thesis describes the concepts of early childhood education, attachment theory and safety from the perspective of a children's sense of safety.

The thesis had the perspective that the research results and knowledge base could be introduced into the co-operation kindergarten. The Vantaa-based day care unit and its personnel acted as partners. During the thesis process, ways of supporting the children's sense of safety were included in the action plan for the target children group. This inclusion, according to the group's education staff, reduced the children's crying and restlessness during the day. The support for a sense of safety will be included in the action plan development on a permanent basis.

The perspectives of the staff members who answered the research questions on supporting the feeling of safety were very similar to each other, and the themes that could be directly put into practice emerged from the respondents. These themes included e.g. a sensitive approach in the encounters between children and parents, which is always the responsibility of the educator; the sensitivity of interaction, especially with children; genuinely listening to children and allowing child safety toys also outside the bed. The study also revealed the importance of supporting a sense of safety from the respondents' point of view.

Keywords: early childhood education, sense of safety, sense of physical, mental and social security, attachment theory

Sisällys

1	Johdanto	7
2	Opinnäytetyön tavoitteet	8
3	Teoreettinen tietopohja	8
3.1	Alle 3-vuotias lapsi.....	8
3.2	Lakeja ja ohjeistuksia turvallisuudesta	9
3.2.1	Varhaiskasvatustilanne	9
3.2.2	Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet	9
3.2.3	Varhaiskasvatus.....	10
3.3	Turvallisuus ja turvallisuuden tunne	11
3.3.1	Fyysinen turvallisuus	14
3.3.2	Tilaturvallisuus	14
3.3.3	Henkinen turvallisuus.....	15
3.3.4	Sosiaalinen turvallisuus	15
3.3.5	Psyykinen turvallisuus.....	15
3.3.6	Pedagoginen turvallisuus	16
3.4	Kiintymyssuhdeteoria	16
3.4.1	Turvallinen kiintymyssuhde	18
3.4.2	Turvaton kiintymyssuhde	19
3.4.3	Välittelevä kiintymyssuhde.....	19
3.4.4	Organisoimaton kiintymyssuhde	20
3.4.5	Ristiriitainen kiintymyssuhde	20
3.5	Vuorovaikutus varhaiskasvatuksessa.....	20
4	Tutkimus	21
4.1	Aineiston käsittely ja analysointi	21
4.2	Opinnäytetyön muoto	22
4.2.1	Tutkimusmenetelmät.....	22
4.2.2	Laadullinen tutkimus, sisällönanalyysi	22
4.3	Aineiston kerääminen	23
4.4	Kyselyn tulokset	23
4.4.1	Keinot, jolla varhaiskasvatuksen opettajat ja lastenhoitajat tukevat lapsen turvallisuuden tunnetta varhaiskasvatuksessa	25
4.4.2	Alle 3-vuotiaan oma ilmaisu turvallisuuden tunteestaan	26
4.4.3	Turvallisuuden tunne lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa	27
4.4.4	Vastaajien muita ajatuksia lasten turvallisuuden tunteesta	28
4.4.5	Tulosten hyödyntäminen.....	28
4.5	Johtopäätökset	29

4.6	Jatkotutkimus- ja kehittämisaiheet	31
4.7	Tutkimuksen luotettavuus	32
4.8	Pohdinta	32
	Lähteet	34
	Kuviot	36
	Liitteet.....	37

1 Johdanto

Opinnäyteyöni aihe syntyi syksyllä 2019, kun yhteistyöpäiväkodissa tuli esiin alle 3-vuotiaiden lasten ryhmässä lasten turvallisuuden tunteeseen liittyviä haasteita. Ryhmässä ei ollut varhaiskasvatuksen opettajaa ja ryhmä toimi kahden lastenhoitajan ja vaihtuvan sijaisen voimin. Ryhmä oli hajanainen, yhdistetty kolmen eri ryhmän lapsista sekä juuri varhaiskasvatuksen aloittaneista lapsista. Ryhmästä puuttui varhaiskasvatuksen opettaja ja samoin pedagoginen struktuuri. Ryhmässä vaihtui syksyn aikana myös lastenhoitaja ja sijaisia oli useita, eripituisissa sijaisuuksissa. Tämä heijastui arjen toimivuuteen ja lasten käytökseen.

Ryhdyin tutkimaan pienten lasten turvallisuuden tunnetta, siihen vaikuttavia teorioita ja toimintatapoja. Tavoitteena oli saada yhteistyöpäiväkodin pienten ryhmässä arki sujumaan, niin että lapset tunsivat olonsa turvalliseksi, vanhemmat saivat vahvistettua luottamuksen tunnetta varhaiskasvatukseen sekä kasvatusvastuullinen henkilöstö osaisivat toimia edellä mainittuja tavoitteita ajatellen.

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan ensin alle 3-vuotiaan lapsen kehitystä, varhaiskasvatuksen taustalla olevia asiakirjoja ja käytännön toimintaa varhaiskasvatuksessa ja kiintymyssuhdeteoriaa. Kiintymyssuhdeteoria kuvastaa lapsen omaa käsitystä hoivaajistaan ja saamansa hoidon ja vuorovaikutuksen laadusta (Rusanen 2011, 58). Tutkimusosiossa perehdytään varhaiskasvatuksen henkilöstön käsityksiin alle 3-vuotiaan lapsen turvallisuuden tunteesta.

Kiintymyssuhdeteorian mukaan lapsi pitää arjen turvallisista ja toistuvista rutiineista, joita lapsi pystyy myös itse ennakoimaan. Varhaiskasvatus pystyy tarjoamaan tämän kaltaisen ympäristön lapselle, vaikka varhaiskasvatuksen mahdollisuudet ovat rajattuja lapsen yksilöllisten tarpeiden huomioimiseen. (Kalland 2012, 155.)

Laadukas ja hyvä varhaiskasvatus tarvitsee toteutuakseen varhaiskasvatuksen henkilöstöltä tietämystä siitä miksi ja miten varhaiskasvatusta toteutetaan. Valtakunnalliset varhaiskasvatuksen perusteet ohjaavat toimintaa ja antavat suunnan varhaiskasvatustoiminnan arvopohjalle, oppimiskäsitykselle sekä hyvä hoidon ja kasvatuksen kokonaisuuden hahmottamiseksi. Näiden lisäksi tarvitaan myös tietämystä kehityspsykologiasta. Hyvä varhaiskasvatus antaa lapselle mahdollisuuksia sensitiivisen ja lapsen omia tarpeita huomioivan kasvattajan avustuksella. (Kronqvist 2017, 10).

Alle kolme vuotiaan lapsen turvallisuuden tunteesta oli aiemmin tehty yksi Pro Gradu-tutkielma vuonna 2016. Lisäksi aiemmin on tutkittu turvallisuutta päiväkodissa ja yleistä turvallisuutta päiväkodissa.

2 Opinnäytetyön tavoitteet

Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa, joka tukee varhaiskasvatuksen henkilöstöä turvallisen toimintaympäristön suunnittelussa ja toteuttamisessa alle 3-vuotiaiden lasten ryhmissä.

Tavoitteena oli kehittää opinnäytetyöni avulla omaa osaamistani lapsen turvallisuuden tunteen vahvistamiseksi ja näin tuomaan lapselle turvallisen arjen sekä tuoda tätä tietoa myös koko työyhteisön tietoisuuteen.

Tutkimusta tehdessä vastaajilta saaduista vastauksista nousi useita tekijöitä jotka vaikuttavat joko suoraan tai välillisesti lasten kokemaan turvallisuuden tunteeseen. Tutkimustulokset tullaan käymään läpi koko yhteistyöpäiväkodin toimintayksikön kasvatusvastuullisen henkilöstön kanssa tutkimuksen valmistuttua.

3 Teoreettinen tietopohja

3.1 Alle 3-vuotias lapsi

Tutkimuksessa keskitytään alle 3-vuotiaan lapsen turvallisuuden tunteeseen varhaiskasvatuksessa. Tietoperustassa avataan lyhyesti alle 3-vuotiaan varhaiskasvatukseen lapsen kehitystä.

Lapsen kehitys kulkee portaittain. Kun pieni lapsi on oppinut yhden asian, hän voi siirtyä opettelemaan seuraavaa ja siirtyä näin seuraavalle askelmalle ja siitä taas seuraavalle. Alle kolmevuotiaalla lapsella tämä kehitys tapahtuu kaikilla hänen osa-alueillaan, niin psyykkisellä kuin fyysisellä alueella. Näillä ikävuosilla kehitys tapahtuu nopeammin kuin muun elämän aikana. Lapsen kolmen ensimmäisen vuoden aikana tapahtunut kehitys muodostaa lapselle oman persoonallisuuden perusrakenteen. (Keltikangas-Järvinen 2012, 20-21.) Alle kolmevuotiaan lapsen kasvu ja kehitys tapahtuvat aina jokaisen lapsen kohdalla yksilöllisesti, eri tahdissa (Siren-Tiusanen 2002, 19).

Lapsen persoonallisuuden perusrakenne on perustana kaikelle muulle tapahtuvalle oppimiselle. Mikäli lapsen perusrakenteen kehittymisen aikana tapahtuu häiriöitä tai kehittymisessä on joitain puutteita, se vaikuttaa lapseen vielä aikuisenakin. Ensimmäisen kolmen ikävuoden aikana lapselle kehittyy käsitys omasta minuudestaan, hänelle kehittyy käsitys muiden ihmisten käyttäytymisestä ja käsitys myös siitä mitä vuorovaikutus merkitsee ja mitä lapsi voi itse näillä saavuttaa ja vaikuttaa. (Keltikangas-Järvinen 2012, 20-21.)

Alle kolmivuotiailla lapsilla on ohjaavana luonteenpiirteenä vielä emotionaalisuus, tunteet heräävät herkästi ja voimakkaana. Lapsen kasvaessa nämä primitiiviset reaktiot ja käyttäytymismallit muokkaantuvat enemmän järjestäytyneemmäksi käyttäytymismalliksi. Alle 3-vuotias lapsi on myös usein olemukseltaan hyvin välitön ja hän pyrkii koko kehollaan ja olemuksellaan kohti päämääräänsä. Alle 3-vuotiaan lapsen oppimista säätelevät hänen aivonsa ja aivojen hermoratojen stimuloiminen onkin hyvin tärkeää myöhemmän oppimisen parantamiseksi. (Siren-Tiusanen 2002, 19.) Lasten hermojärjestelmät ovat vielä keskeneräisiä, mikä näkyy käyttäytymisen lyhytjännitteisyytenä ja nopeana väsymisenä toiminnassa. Kaikenlaisen liikkumisen ja leikkimisen tarve on alle kolmevuotiailla suuri ja paikoillaan oleminen ja odottaminen ovat heillä vasta kehitymässä. Tämä kehitystaso näkyy voimakkaasti heidän käyttäytymisessään. (Siren-Tiusanen 2002, 25.)

3.2 Lakeja ja ohjeistuksia turvallisuudesta

3.2.1 Varhaiskasvatustilaki

Suomessa varhaiskasvatusta säätelee varhaiskasvatustilaki L540/2018. Varhaiskasvatustilakiin on kirjattu lain tarkoitus ja soveltamisalat sekä näihin sisältyviä erilaisia velvollisuuksia ja oikeuksia. Tämän opinnäytetyön näkökulmasta keskeisimpiä lain kohtia ovat 2 luvun 10§ varhaiskasvatustilakkesta, 4 luvun 20§ lapsen osallisuudesta ja vaikuttamisesta, 5 luku varhaiskasvatustilakkeen suunnittelusta ja arvioinnista, 6 luku henkilöstöstä ja kelpoisuusvaatimuksista ja 7 luvun henkilöstön mitoituksista. (L540/2018.)

Varhaiskasvatustilakkeissa kirjoitetaan, että varhaiskasvatustilakkeen tulee olla turvallinen ja ottaa lapsen ikä- ja kehitystaso huomioon. Laissa sanotaan myös, että lasta tulee suojella väkivallalta, kiusamiselta ja muulta häirinnältä. (L540/2018, 2 luku 10 §.) Tässä opinnäytetyössä käsitellään lapsen turvallisuuden tunnetta varhaiskasvatustilakkeessa. Lapsen turvallisuuden tunteen huomioimiseksi on varhaiskasvatustilakkeen henkilöstön tunnettava ja otettava huomioon edellä mainitut lain käsitteet. Varhaiskasvatustilaki itsessään käsittelee lapsen turvallisuuden tunnetta jo henkilöstön mitoituksen ja koulutuksen kautta sekä varhaiskasvatustilakkeen suunnittelun määrittelyn kautta. (L540/2018, 6 & 7 luku 25-39 §.)

3.2.2 Varhaiskasvatustilakkeen suunnittelun perusteet

Suomessa varhaiskasvatusta ohjaa lakien lisäksi myös varhaiskasvatustilakkeen suunnitelma. Varhaiskasvatustilakkeen perusteet ovat määrääviä, joiden mukaan kunnissa laaditaan niin paikalliset kuin lasten omat varhaiskasvatustilakkeen suunnitelmat. Näiden perusteella toteutetaan varhaiskasvatustilakkesta. Varhaiskasvatustilakkeen perusteiden lähtökohtana ovat olleet varhaiskasvatustilakkeen toteuttamisen toimintaympäristöiden erilaiset muutokset sekä lasten oppimisympäristön muutokset. (Opetushallitus 2018.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kirjoitetaan varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa huomioon otettavista asioista, joista yksi on paikallisella tasolla toteutettava lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (Opetushallitus 2018,14). Turvallisuuden tunteen vahvistamiseksi tämä kohta on tässä opinnäytetyössä erityisen tärkeä huomioon otettavaksi.

Opetushallituksen uudet varhaiskasvatussuunnitelman perusteet astuivat voimaan 1.1.2019. Paikalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on otettu käyttöön elokuussa 2019. (Opetushallitus 2020a.)

3.2.3 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen järjestämistä koskevat lait ja velvoitteet perustuvat Suomen perustuslakiin, varhaiskasvatukseen ja varhaiskasvatuksesta annettuun valtioneuvoston asetukseen sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Varhaiskasvatukseen sovelletaan myös hallintolakia ja lakia viranomaisen toiminnan julkisuudesta. (Opetushallitus 2018, 15). Varhaiskasvatusta järjestettäessä on otettava myös huomioon lait ja asetukset, jotka tulevat Suomen ulkopuolelta ja joihin Suomi on myös sitoutunut. Näitä ovat mm. yhdenvertaisuuslaki, tasa-arvolaki, Euroopan ihmisoikeussopimus, Yhdistyneiden kansakuntien eli YK:n lapsen oikeuksien sopimus, YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista, YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista sekä YK:n kestävä kehityksen tavoitteet. (Opetushallitus 2018,15.)

Varhaiskasvatusta voidaan järjestää eri paikoissa, kuten päiväkodissa (kunnan järjestämänä tai yksityisen tahon järjestämänä), avoimena varhaiskasvatuksena sekä perhepäivähoidossa. Kaikilla alle kouluikäisellä lapsella on oikeus saada Suomessa laadukasta varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatus ei ole lapselle pakollista, vaan lapsen vanhemmat päättävät osallistuu ko heidän lapsensa varhaiskasvatukseen. (Opetushallitus 2020a.)

Päiväkodeissa tapahtuva varhaiskasvatus järjestetään aina perheiden omien tarpeiden mukaisesti, joko kokopäiväisenä tai osapäiväisenä hoitona. Mikäli perheellä on työn tai opiskelun vuoksi tarvetta ympärivuorokautiseen varhaiskasvatukseen tai iltapäivätoimintaan varhaiskasvatukseen se on mahdollista erikseen sovittuna aikana. Päiväkodeissa tapahtuva varhaiskasvatus on ryhmämuotoista ja yleisimmin ryhmät ovat muodostettu alle 3-vuotiaille, yli- kolmevuotiaille ja esikouluikäisille lapsille. Varhaiskasvatusta järjestetään myös kerhoissa sekä avoimissa päiväkodeissa. (Vantaan kaupunki 2020a.)

Varhaiskasvatus on aina suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, johon sisältyy kasvatusta ja opetusta. Painopisteenä varhaiskasvatuksessa on aina pedagogiikka ja pedagoginen toiminta. (L540/2018, 2§.) Suomessa varhaiskasvatus kuuluu osaksi koulutusjärjestelmää ja varhaiskasvatus koskee lapsen ikävuosia 0-6v. Varhaiskasvatuksessa

toimitaan moniammatillisesti, lapsen oman tuen tarpeen mukaisella tuen määrällä. (Opetushallitus 2020a.)

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on mm. olla tukena lapsen kasvussa ja kehityksessä, olla edistämässä lasten tasa-arvoa ja heidän yhdenvertaisuuttaan sekä olla lapsen huoltajien kanssa yhteistyössä. Varhaiskasvatus myös ehkäisee toiminnallaan syrjäytymistä ja on mahdollistamassa vanhempien työssäkäynnin tai opiskelun. Varhaiskasvatustoiminta varmistaa lapsen mahdollisuuden osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. (Opetushallitus 2020a.)

Ennen lapsen aloittamista varhaiskasvatuksessa perhe käy tutustumassa lapsen varhaiskasvatuspaikkaan. Tutustumisjakso kestää useimmiten 1-2 viikkoa, mutta tämä on yksilöllistä ja sovitaan aina perheen kanssa ensimmäisellä tutustumiskäynnillä. Vanhemmat voivat myös halutessaan käydä tutustumassa lapsen varhaiskasvatuspaikkaan erikseen ilman lasta. (Vantaan kaupunki 2020b.)

Ennen varhaiskasvatuksen aloitusta käydään perheen kanssa yhdessä aloituskeskustelu, jossa vanhemmat saavat mahdollisuuden kertoa lapsen tarpeista, tavoista ja perheen toiveista. Samalla perhe ja varhaiskasvatuspaikan henkilöstö sopivat mahdollisuuksien mukaisesti pehmeästä aloituksesta, jossa lapsi saa tutustua ryhmän aikuisiin, lapsiin ja paikkoihin lyhyempien hoitopäivien aikana. Pehmeän aloituksen kesto sovitaan erikseen perheen tarpeiden ja toiveiden mukaisesti. (Vantaan kaupunki 2020b.)

Varhaiskasvatukselle on asetettu erilaisia lakeja ja ohjeistuksia turvallisuuden kannalta. Varhaiskasvatuslaissa kirjataan, että varhaiskasvatuksessa on turvata lapsen vuorovaikutussuhteet ja kunnioittava toimintatapa. Varhaiskasvatuslaissa myös säädetään fyysistä puitteista kasvattajien määrästä suhteessa lasten lukumäärään. (L540/2018.)

Varhaiskasvatusta valvovat kunnallisessa varhaiskasvatuksessa aluehallintovirasto ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. Varhaiskasvatuksen valvontaviranomaisia ovat yksityisen palveluntuottajan järjestämän ja tuottaman varhaiskasvatuksen osalta aluehallintovirasto, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto sekä 50 §:ssä tarkoitettu kunnan toimielin tai sen määräämä viranhaltija. (L540/2018.) Päiväkodissa turvallisuudesta vastaa päiväkodin johtaja/varhaiskasvatussyksikön johtaja.

3.3 Turvallisuus ja turvallisuuden tunne

Hurme ja Kyllönen kirjoittavat teoksessaan Turvassa! Vahvista lapsenturvallisuuden tunnetta ja varaudu vaaratilanteisiin, turvallisuudesta tunteena, joka sisältää lapsen kokemana myönteisen käsityksen niin nykyhetkestä kuin tulevaisuudesta. Toimintayksikön turvallisuus puolestaan koostuu eri yksilöiden tunteista kokea oman yksikkönsä pärjäävän siihen

kohdistuneista vaatimuksista ja odotuksista. Näihin varhaiskasvatuksen henkilöstö voivat vaikuttaa ennakoimalla erilaisia uhkia. (Hurme & Kyllönen 2014, 24.)

Varhaiskasvatuksessa on aina kasvatusvastuullisen henkilöstön vastuulla luoda oppimisympäristöstä sellainen, jossa lapsi ja henkilöstö itse tuntevat olonsa turvalliseksi. Tällaisessa ympäristössä lapsi ja henkilöstö pystyvät antamaan parhaimpansa. (Hurme & Kyllönen 2014, 23-24.)

Turvallisuutta pidetään usein varhaiskasvatuksessa itsestään selvänä asiana, vaikka se ei aina sitä olisikaan. Tämän vuoksi kaikkien varhaiskasvatuksen opettajien ja lastenhoitajien pitää tiedostaa asia ja kerrata turvallisuudenperiaatteita, turvallisuuden ylläpitämiseksi, jotta se tulee varmasti otettua riittävästi huomioon lapsen kasvu- ja oppimisympäristössä. (Hurme & Kyllönen 2014, 23-24.)

Ryhmän turvallisuuden tunne rakentuu koko toimintayksikön tavoista toimia. Myös toimintayksikön suhtautuminen turvallisuuteen näkyy koko toiminnassa ja välittyy myös ryhmien toimintaan. Pienet lapset viettävät päiväkodissa suurimman osan päivästä, joten turvallisuuden tunne on merkittävä tekijä heidän osaltaan. Ryhmissä voi olla parhaimmillaan rauhallinen ja tyytyväinen ilmapiiri, jossa ryhmän kaikki jäsenet ottavan muut huomioon. Tämä kuvastaa turvallisuuden tunnetta ryhmässä. Vastaavasti turvattomuuden tunne voi näkyä rauhattomuutena, joka saattaa levitä aggressiivisena toimintana. (Hurme & Kyllönen 2014, 32.)

Turvallisuuden tunnetta ryhmässä vähentävät erilaiset vahingot, jotka voivat olla niin tahallisesti kuin vahingossa aiheutettuja. Tahallisia tekoja ovat esimerkiksi väkivaltainen käytös muita kohtaan sekä kiusaaminen. Tahattomia vahinkoja ovat esimerkiksi siirtymätilanteissa tapahtuneet tönäisy, jotka useimmiten johtuvat ahtaista ja kyseiseen toimintaan epäsopivista tiloista tai puutteellisesta ohjeistuksesta. (Hurme & Kyllönen 2014, 33.)

Ryhmän turvallisuuden tunnetta voidaan tarkastella niin subjektiivisena kokemuksena kuin objektiivisena näkemyksenä. Subjektiivisessa kokemuksessa esiintyy yksilön/lapsen oma kokemus turvallisuuden tunteesta kun taas objektiivisessa näkemyksessä esille tulee ulkopuolisen silmin havainnoima turvallisuus. (Hurme & Kyllönen 2014, 34.)

Alle kolmevuotiailla lapsella on tärkeää ympäristönsä tapahtumien samankaltaisuus ja toistuvuus. Alle kolmevuotias lapsi tuntee tuttujen asioiden tuovan turvallisuutta ja ne luovat hänelle turvallisuuden tunnetta ja tunnetta, että he hallitsevat tilannetta. Päiväkodissa alle kolmevuotiaiden ryhmien henkilökunnan vaihtuvuus olisi rajattava mahdollisuuksien mukaan aivan minimiin. Lapset kokevat pahaa oloa ja rasittuvat, mikäli heidän stressitasonsa nousee

liaksi. Ikänsä ja kehityksensä puolesta heillä ei ole vielä keinoja selviytyä näistä tunteista itse. (Siren-Tiusanen 2002, 22.)

Lapsen kannalta pedagogiseen turvallisuuteen liittyviä osa-alueita on kuusi. Näihin lukeutuvat kasvu- ja oppimisympäristöt, näissä ympäristöissä olevat lapset ja aikuiset, heidän väliset verkostot ja toiminnat, turvallisuuskasvatus, lapsen varhaiskasvatussuunnitelma sekä turvallisuuteen liittyvät tutkimukset. (Ollikainen 2020.)

Mikäli lapsi joutuu usealta hoitajalta toiselle ensimmäisen ikävuotensa aikana, hänen kiintymyssuhteensa voivat viivästyä. Tällöin pieni lapsi ei kykene erottelemaan luotettavinta hoitotahoa ja valitsemaan sen perusteella itselleen tärkeintä kiintymyksen kohdetta. (Ollikainen 2020.)

Lapsen turvattomuus voi aiheuttaa lapselle myöhemmässä iässä myös stressiä, erostressiä. Erostressin oireet ovat lapsella mm. seuraavia: lapselle ei tule uni, hänelle ei maistu ruoka ja vatsantoiminta voi olla kovalla. Lapsen mielialaan erostressi voi vaikuttaa, lapsen koko olemukseltaan, hän voi olla totinen ja omissa ajatuksissaan eikä hän reagoi ympärillään oleviin henkilöihin. Toiset lapset saattavat jopa purra lapsia ja aikuisia, tai olla aggressiivisia ja levottomia. (Ollikainen 2020.)

Kun pieni lapsi on turvallisesti kiintynyt, hän myös kykenee leikkimään pieniä hetkiä, kun hänelle turvallinen aikuinen on paikalla. Turvallinen henkilö on aina lapsen oma valinta ja sitä ei voi ulkopuolelta aikuinen tai varhaiskasvatuksen henkilöstössä määrätä. Päiväkodissa on tärkeää, jos lapsi pystyy valitsemaan itse tärkeän kiintymyskohteen paikalla olevista varhaiskasvatuksen opettajista tai lastenhoitajista ja pääsisi aina hänen luokseen, pienimmänkin tärkeän asian kanssa. (Ollikainen 2020.)

Ihanteellisinta olisi jos päiväkodissa olisi yhtä kasvatusvastuullista varhaiskasvatuksen opettajaa tai lastenhoitajaa kohden vain kaksi hoidettavaa, kun kyse on alle 3-vuotiaista lapsista. Tätä vaikeuttavat työvuorot sekä ryhmäkoot varhaiskasvatuksessa. (Ollikainen 2020.) Varhaiskasvatuslain määrittämässä suhdeluvuissa yhdellä kasvatusvastuullisella varhaiskasvatuksen opettajalla tai lastenhoitajalla saa olla neljä alle 3-vuotiaista hoidettavaa tai seitsemän yli 3-vuotiaista hoidettavaa (L540/2018).

Pienen lapsen muisti on vielä heikosti kehittynyt ja alle 3-vuotias lapsi ei pysty vielä palauttamaan mieleensä vanhempiensa kuvia pidemmän eron aikana. Tänä päivänä teknologia pystyy tuomaan tähän apua esimerkiksi kuvien ja videoiden avulla. Myös mahdollisimman tarkasti kotia muistuttava hoito auttaa lasta, tällöin varhaiskasvatuksen henkilöstön on tunnettava lapsi mahdollisimman hyvin. (Ollikainen 2020.)

Aikuisina varhaiskasvatuksen ammattilaisina meidän on helpompi säädellä itseämme ja ymmärtää miksi välillä on helpompi ja välillä vaikeampi keskittyä toimintaan. Lapsella ei aina ole käsitystä miksi hän ei pysty aina keskittymään toimintaan. Aikuisen on luotava oppimisympäristöstä sellainen, jossa lapsen on hyvä keskittyä. (Hurme & Kyllönen 2014, 76.)

Turvallisuus voidaan jakaa pienempiin osiin, fyysinen ja henkinen turvallisuus. Nämä kaksi voidaan jakaa vielä alaosiin, fyysinen turvallisuus tilaturvallisuuteen ja fyysiseen koskemattomuuteen ja henkinen turvallisuus sosiaaliseen-, psyykkiseen- ja pedagogiseen turvallisuuteen. Näistä muodostuu yhdessä emotionaalinen turvallisuus. (Hurme & Kyllönen 2014, 28.)

3.3.1 Fyysinen turvallisuus

Fyysisestä turvallisuudesta puhuttaessa käsitetään osa-alueet lähiympäristöstä fyysisiin sisätiloihin esimerkiksi päiväkodin sisä- ja piha-alueisiin. Näiden osa-alueiden sisälle rakentuvat vielä toimintaohjeet, joita ko. alueilla käytetään ja noudatetaan. Fyysisiksi turvallisuustekijöiksi luetaan sisätilojen kalusteet sekä niiden sijainnit, erilaiset liikuteltavat esineet sekä niiden käyttötarkoitus ja todenmukainen käyttö, poistumisreittien turvallisuus, ohjeistus ja turvallisuus sekä niin lasten kuin aikuisten oman henkilökohtaisen fyysisen alueen kunnioittaminen. (Hurme & Kyllönen 2014, 28.) Fyysinen kasvuympäristö on osana kokonaisvaltaista turvallisuutta varhaiskasvatuksessa (Opetushallitus 2020d).

Lapsen kokema emotionaalinen turvallisuus koostuu alla olevien käsitteiden osa-alueiden muodostamista kokonaisuudesta. Lapsen kokema turvallisuuden tunne antaa lapselle mahdollisuuden keskittyä tilanteeseen ja suunnata huomionsa ja energiansa tekeillä olevaan toimintaan. (Hurme & Kyllönen 2014, 29.)

3.3.2 Tilaturvallisuus

Mikäli lapsen ulkoinen oppimisympäristö on hänelle suotuisa se antaa lapselle puitteet keskittyä erilaisiin toimintoihin ja aikaa häiriöttömästi. Nämä tekijät luovat lapselle turvallisuuden tunnetta ja helpottavat vuorovaikutussuhteita. Vastaavasti taas epävarma ympäristö luo lapselle turvattomuutta, jossa lapsen on vaikeampi työskennellä ja olla vuorovaikutuksessa. (Hurme & Kyllönen 2014, 76.)

Lapsen oppimista häiritsee tiloissa oleva kova meteli. Jatkuvan metelin altistamina myös lasten stressitila kasvaa ja keskittyminen vaikeutuu, lukemisen ja oppimisen vaikeudet kasvavat ja muistiin vaikuttavat ongelmat kasvavat. Mitä pienemmästä lapsesta on kyse lisääntyy myös puheen erottelemisen vaikeus. (Keltikangas-Järvinen 2012, 92.) Tästä voidaan jo päätellä lapsen turvallisuudentunnetta hälyisissä tiloissa.

3.3.3 Henkinen turvallisuus

Henkisestä turvallisuudesta puhuttaessa käsitetään eri osa-alueita, jotka muodostuvat sosiaalisesta, psyykkisestä ja pedagogisesta turvallisuudesta (Hurme & Kyllönen 2014, 29).

Lapsen oppimisympäristöön vaikuttaviin tekijöihin sisältyvät mm. unen ja ravinnon määrä. Nämä vaikuttavat lapsen vireystilaan. Liian pitkäksi venynyt ruokailuväli laskee lapsen verensokereita, mikä lisää lapsen levottomuutta ja vaikuttaa lapsen vuorovaikutukseen. Sama vaikutus on myös havaittavissa, mikäli lapsen unet ovat jääneet lyhyeksi, jolloin väsymys vaikuttaa vireystilan kautta vuorovaikutukseen. Nämä samat tekijät vaikuttavat myös varhaiskasvatuksen henkilöstöön, joiden on myös hyvä omalta osaltaan pitää huolta riittävästä ravinnosta ja yöunistaan. (Hurme & Kyllönen 2014, 76.)

3.3.4 Sosiaalinen turvallisuus

Sosiaalinen turvallisuus käsitteenä sisältää lapsen kasvun ja kehittymisen turvallisesti siinä yhteisössä, jossa lapsi on jäsenenä. (Tässä opinnäytetyössä keskitytään päiväkotiympäristöön.) Kaverisuhteet ja sosiaalisten taitojen opetteleminen ja taitaminen kuuluvat vahvasti sosiaalisen turvallisuuden piiriin. Sosiaalisista taidoista jakaminen, anteeksi pyytäminen, häviäminen, oman mielipiteen kertominen ja tunteiden tunnistaminen ovat myös sosiaalisen turvallisuuden kannalta keskeisiä osa-alueita, jotka vaikuttavat lapsen suhtautumiseen onnistumisen ja epäonnistumisen kokemuksiin. Sosiaalisen turvallisuuden käsite sitoo itseensä myös lapsen osallisuuden ja vaikuttamisen kokemukset omista asioistaan. (Hurme & Kyllönen 2014, 29.)

3.3.5 Psykkinen turvallisuus

Psykkinen turvallisuus käsitteenä sisältää edellä mainittujen fyysisten ympäristöjen psyykkisiä vaikutuksia, esimerkiksi paikan ilmapiiriä, vuorovaikutukseen liittyviä tekijöitä sekä toimintaan ja käyttäytymiseen liittyvät asiat. Päiväkodeissa psyykkiseen turvallisuuteen liittyy esimerkiksi henkilöstön toiminnan johdonmukaisuus, henkilöstön käyttäytymisen ennakoitavuus sekä lapsen mahdollisuus saada apua aikuisilta ja muilta lapsilta tarvittaessa. Hyvässä psyykkisessä turvallisuudessa on turvallista ilmaista myös negatiiviset tunteensa avoimesti, käsitellä muutoksia ja saada luotua rutiineja. Tilanteiden ennakoitavuus ja niihin valmistautuminen kuuluvat myös vahvasti psyykkisen turvallisuuden käsitteen piiriin. (Hurme & Kyllönen 2014, 29.)

Pienellä lapsella on oikeus psyykkisesti turvalliseen oppimisympäristöön. Psyykkiseen oppimisympäristöön kuuluvat turvallisuuden/turvattomuuden tunteen lisäksi erilaisia kognitioihin liittyviä asioita. Turvallinen oppimisympäristö mahdollistaa lapsen oppimisen,

kielteistenkin tunteiden ilmaisun sekä mahdollistaa turvallisen vuorovaikutussuhteen luotettavalta varhaiskasvatuksen henkilöstöltä. (Opetushallitus 2020c.)

Mitä pienemmästä lapsesta on kyse, sen tärkeämpää on luoda turvallinen kiintymyssuhde, joka luo lapselle turvallisuutta ja luottamusta erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. On varhaiskasvatuksen henkilöstön vastuulla muokata oppimisympäristöstä sellainen, joka edistää turvallisuuden tunnetta esimerkiksi mahdollistamalla ryhmäytyminen leikkien avulla. (Opetushallitus 2020c.)

3.3.6 Pedagoginen turvallisuus

Pedagogiseen turvallisuuteen käsitteenä sisältyvät lapsen oppimis- ja opetustilanteissa lapsen oikealle kehitystasolle laaditut tehtävät, selkeät ja ymmärrettävät ohjeet, jotta lapsi pystyy niitä myös noudattamaan, lapsen saama ohjaus ja opetus sekä rakentavan palautteen saaminen. Lapsen oikeus oppimisen iloon näiden kautta on yksi pedagogisen turvallisuuden osa-alue. (Hurme & Kyllönen 2014, 29.)

Esimerkiksi turvallisuuskasvatuksessa varhaiskasvatuksessa lapselle opetetaan erilaisia vaaranpaikkoja arjessa ja opetellaan pyytämään apua aikuiselta (Opetushallitus 2020b). Turvallisuuskasvatuksessa varhaiskasvatuksessa opetellaan lapsen kanssa yhdessä sanomaan myös ei, mikäli jokin asia tuntuu lapsesta itsestään epämiellyttävältä kokemukselta.

3.4 Kiintymyssuhdeteoria

Kiintymyssuhdeteoria (attachment theory) on brittiläisen psykiatrin ja psykoanalyytikon John Bowlbyn ajatuksiin ja tutkimuksiin perustuva käsite. Kiintymyssuhdeteoriassa on viitteitä niin käyttäytymistieteisiin kuin psykoanalyysin periaatteisiin. (Sinkkonen 2014.)

Kiintymyssuhdeteoria perustuu ajatukseen siitä, että vauvalla on synnynnäinen kyky hakea vanhempansa tai muun hoivaajan huomiota niin fyysisesti kuin psyykkisestikin. Vastaavasti teoria olettaa, että vanhemmalla tai muulla hoivaajalla on kyky asettua hoivaajan rooliin vauvan läheisyydessä. Ajatuksena on vastavuoroinen hoivasuhde, joka mahdollistaa turvallisuuden kokemuksen mikä toimii taas tunnesäätelyn perustana. (Viinikka 2014, 17.)

Käsitteenä kiintymysmalli viittaa lapsen muodostamaan käsitykseen hoitajistaan ja saamansa hoidon laadusta. Samalla käsite myös kuvastaa lapsen käyttäytymistä tilanteissa joissa lapsi pelästyy ja odottaa aikuiselta turvaa. (Rusanen 2011, 58.)

Turvallisesti kiintynyt lapsi kykenee elämänsä aika luomaan kestäviä ihmissuhteita, arvostamaan emotionaalisten ihmissuhteiden kestävyyttä ja jatkuvuutta. Vastaavasti

turvattomasti kiintynyt lapsi ei pysty pitämään aikuisena yllä pitkiä parisuhteita, koska turvattomasti kiintyneen mielestä aina on joku joka täyttäisi hänen toiveensa paremmin. Usein hän saattaa jopa aikuisena katkaista parisuhteen varmuuden vuoksi, ettei tule itse jätetyksi. Tutkimukset vahvistavat väitettä, jossa turvallinen kiintymyssuhde on yhteydessä sosiaalisen taitavuuden kanssa ja turvaton kiintymyssuhde taas vastaavasti vaikeuksiin ylläpitää ihmissuhteita. (Keltikangas-Järvinen 2012, 40.)

Bowlbyn itsensä kertoman mukaan lapsen varhaiskehitystä säätelee tarve turvallisuuteen sekä pyrkimys pysyä hoivaavan aikuisen lähistöllä varatilanteissa. Ahdistuksen lähteenä onkin enemmän eron joutumisen pelko. Tuoreet neurobiologisten tutkimusten löydökset ovat tukeneet Bowlbyn ja Freudin väittämiä lapsen varhaisten kokemusten merkityksistä myös pitkäkestoisin seurauksin. Nykyään on myös pikkuhiljaa näitä havaintoja alettu soveltamaan myös psykoterapiassa sekä mm. lastensuojelussa. (Sinkkonen 2014.)

Vauvalla on synnynnäinen tarve olla hoivaajansa lähellä ja koska tämä on vauvalle hengissä säilymisen kannalta välttämätöntä, on kiintymyssuhteen syntyminen ensisijaista ja syntyäkseen se tarvitsee vain vähän virikkeitä (Sinkkonen 2014).

Huomioitavaa on, että kiintymyssuhteet eivät ole perityviä geeniperimän kautta, vaan syntyvät lapsen ja ympäristön vuorovaikutuksen kautta. Vanhemmat ja hoivaajat voivat kehittää omia vuorovaikutustaitojaan ja käyttäytymistään. Tärkeimpänä tekijänä pidetään vanhemman tai hoivaajan sensitiivisyyttä ja pyrkimystä ymmärtää lapsen käyttäytymistä. (Kauppi & Takalo 2014, 19-20.)

Kiintymyssuhde on pitkäkestoinen ja emotionaalisesti merkityksellinen suhde lapsen ja hänen vanhemman tai muun hoivaajan välillä. Tämä kiintymyssuhde eroaa muista lapselle tärkeistä emotionaalisista suhteista siinä, että tässä kiintymyssuhteessa on sidoksissa lapsen oman ”minän kehittymisen lisäksi myös lapsen emotionaalisen, sosiaalisen ja jopa älyllisen kehityksen rakennusaineet.” (Keltikangas-Järvinen 2012, 29.) Kiintymyssuhde eroaa muista emotionaalisista suhteista. Lapsi valitsee itse kiintymyksen kohteen ja tämä kiintymyksen kohde, vanhempi tai muu hoivaaja, herättää lapsessa turvaa hakevaa käyttäytymistä, mitä muissa ihmissuhteissa ei tapahdu. Tämä kiintymyssuhde antaa lapselle lohdutusta, turvaa ja hyvän olon tunnetta. Lapsen ero tästä kiintymyssuhteen kohteesta aiheuttaa lapselle ahdistusta ja jo eron uhka saattaa laukaista lapsessa ahdistuksen. (Keltikangas-Järvinen 2012, 29.)

Lapsella voi olla jo puolitoistavuotiaana useampia kiintymyksen kohteita, mutta vain yksi näistä voi olla primääri kiintymyksen kohde. Päiväkoti-ikäiselle lapselle siis kelpaa myös muu hoitaja päivän ajaksi, mutta nukkumishetkiin iltaisin ja sairaana lapselle kelpaa turvaksi vain tämä primääri kiintymyksen kohde. (Keltikangas-Järvinen 2012, 36-37.) Lapselle ei ole kiintymyssuhteen kannalta merkityksellistä se onko kiintymyksen kohde biologinen vanhempi

tai mitä sukupuolta hän on. Tärkeintä on, että kiintymyksen kohde pystyy luomaan hyvän tunnesiteen lapseen. Kiintymyssuhteen luomista voikin pitää lapsen ensimmäisenä sosiaalisena taitona. (Keltikangas-Järvinen 2012, 38-39.)

Eroahdistus sekoitetaan usein käsitteenä turvattomaan kiintymykseen. Eroahdistus kuvaa nimikkeenä lapsen tunnetta ja reaktiota silloin, kun lapsi on joutunut eroon hänelle itselleen tärkeistä aikuisista tai hoivaajistaan. Tällöin lapsi saattaa käyttäytymisellään osoittaa itkuja, protestointia sekä hän saattaa kieltäytyä sylistä ja hänelle tarjotusta avusta. Lapsi voi myös pakoilla tai vetäytyä kuoreensa. Lapsen ikä vaikuttaa myös hänen käyttökseen ja sen voimakkuuteen eroahdistuksessa. Nämä reaktiot ovat lapselle normaaleja kiintymyssuhteen näkökannalta, kun otetaan huomioon lapsen pyrkimys omaan turvallisuuden tunteen ylläpitämiseen. (Rusanen 2011, 59.)

Varhaiskasvatuksessa kiintymyssuhdeteoriaa ja lapsen kiintymyssuhdetta pystytään tukemaan omahoitajuudella, jossa yksi kasvatusvastuullinen aikuinen pystyy olemaan läsnä lapselle tämän päivän aikana ja tukemaan lasta hänen erotessaan vanhemmistaan ja jälleen kohdatessaan heidät. Tuttu varhaiskasvatuksen henkilöstö on sanoittamassa lapselle ja vanhemmalle tunnetiloja ja tapahtumia. Lapsen kiintymyssuhteen tukemiseksi lapsella voi olla varhaiskasvatuksessa mukanaan oma turvalelu, joka voi olla lelu tai tuttu vaate jossa on vanhempien tuttu ja turvallinen tuoksu. Lapsi määrittää itse ottaako itselleen turvalelun, vanhempi tai varhaiskasvatuksen henkilöstö ei pysty tätä hänelle määrittelemään. Lapsen mukana voi olla varhaiskasvatuksessa myös valokuvia läheisistään, jotta näistä voi jutella ikävän yllättäessä päivän aikana. (Kalland 2012, 162.)

3.4.1 Turvallinen kiintymyssuhde

Turvallisen kiintymyssuhteen syntymiseksi on edellytyksenä vanhemman tai muun hoivaajan sensitiivisyys. Sensitiivisellä otteella vanhempi tai hoivaaja reagoi lapsen viesteihin riittävän nopeasti ja johdonmukaisesti. Turvallisen kiintymyssuhteen toteutuessa ovat lapsen tarpeet tulleet huomioiduiksi ja lapsella on luottamus siihen, että vanhempi tai hoivaaja on lähellä, mikäli lapsi häntä tarvitsee. (Kauppi & Takalo 2014, 18.)

Kun lapsi on turvallisesti kiintynyt, hänellä on aikuisena paremmat mahdollisuudet luoda ihmissuhteita. Hän on avoin ja luottavainen muihin ihmisiin ja asioihin sekä hän on luonteeltaan tasapainoisempi. (Kauppi & Takalo 2014, 18.)

Kiintymyssuhteesta puhutaan myös sosiaalisen kehityksen ja kasvun perustana. Turvallisessa kiintymyssuhteessa lapsi saa luotua perustan oman minuuden käsitykseen, toisin sanoen miten hän kykenee toimimaan itsenäisesti. Lapsi myös oppii tällöin käsittelemään muiden ihmisten suhtautumista toisiinsa ja itseensä. (Keltikangas-Järvinen 2012, 26-27.) Lapselle ei voi opettaa tätä omaa minuutta, vaan se syntyy itsestään lapsen saadessa riittävästi varhaisia

hoivakokemuksia. Varhaiset positiiviset hoivakokemukset vahvistavat lapsen tunnetta omasta minuuden arvostamisesta ja antavat hyvät lähtökohdat lapsen itsetunnon kehittymiselle. (Keltikangas-Järvinen 2012, 27.)

Kiintymyssuhteen yksi oletuksista on se, että aikuisen toiminta lasta kohtaan, on lapsen omassa mielessä se näkemys joka lapselle syntyy omasta minuudestaan ja muista aikuisista. Tällöin jos aikuinen osaa vastata lapsen tarpeisiin, se lisää lapsen hyvää oloa ja rauhoittaa lasta ja lisää lapsen luottamusta itseensä. (Rusanen 2011, 73-74.)

3.4.2 Turvaton kiintymyssuhde

Turvattomassa kiintymyssuhteessa vuorovaikutus tapahtuu useimmiten vanhemman eikä lapsen ehdoilla. Tilanteen jatkuessa pidempään myös lapsen oma toimintakyky heikkenee ja lapsi jää yksin omien tunteidensa ja tarpeidensa kanssa, joihin hänellä ei ole vielä kykyä säädellä itseksensä. (Kauppi & Takalo 2014, 19.)

Turvattomassa kiintymyssuhteessa lapsi kokee oman ympäristönsä turvattomana. Tällöin lapsi yrittää olla herättämättä vanhemmassaan tai hoivaajassaan suuria tunnereaktioita, jotta ei joutuisi kokemaan hylkäämistä ja jäämään torjutuksi. Lapselle on tällöin muodostunut jo kokemus siitä, että ei saa apua, vaikka hänen hätänsä olisi miten suuri ja todellinen. (Kauppi & Takalo 2014, 19.)

Lapsi saattaa turvattomassa kiintymyssuhteessa hylätä lapselle luonteenomaisen leikin ja uteliaisuuden ja vetäytyä omiin oloihinsa. Lapsen tunnesiteen luominen toiseen ihmiseen voi vahingoittaa jopa niin pahasti, että lapsi ei edes yritä kiintyä vaan vetäytyy kokonaan ulkomaailmasta. (Kauppi & Takalo 2014, 19.) Turvaton kiintymyssuhde voi myöhemmin ilmetä ristiriitaisena, välttelevänä tai organisoimattomana kiintymyssuhteena (Kauppi & Takalo 2014, 19).

Lapsen omat puutteelliset kokemukset hoivakokemuksissa saattavat näkyä lapsella myöhemmin negatiivisena käsityksenä omassa minuudessa ja muiden ihmisten vuorovaikutuksen sisäistämässä. Tämä saattaa myöhemmin näkyä lapsen elämässä esimerkiksi masennuksena. (Keltikangas-Järvinen 2012, 27.)

3.4.3 Välttelevä kiintymyssuhde

Välttelevässä kiintymyssuhteessa lapsi voi aikuisena olla etäinen ja pidättyväinen toisia ihmisiä kohtaan. Hän saattaa myös tuntea häpeää, jos tarvitsee muita ihmisiä. Välttelevässä kiintymyssuhteessa lapsi on oppinut, että hänen vanhempansa tai hoivaajansa eivät kestä hänen tarvitsevuuttansa tai voimakkaiden tunteiden esille tuomista. Lapsi saattaa tällöin

jättää tunteensa ja tarpeensa taka-alalle esimerkiksi ollessaan peloissaan tai läheisyyttä tarvittaessa. (Kauppi & Takalo 2014, 19.) Lapsi voi ilmaista tällöin hätäänsä vähäeleisemmin kuin turvallisesti kiintynyt lapsi, vaikka todellisuudessa hänen hätänsä olisi paljon suurempi (Rusanen 2011, 65-66).

3.4.4 Organisoimaton kiintymyssuhde

Organisoimattomassa kiintymyssuhteessa lapsen käytös on hyvin ristiriitaista ja ennakoimatonta. Lapsi saattaa esimerkiksi vanhemman tai hoivaajan läsnä ollessa jumiutua, eikä pysty hakemaan häneltä turvaa ja lohdutusta. Organisoimaton kiintymyssuhde on yhteyksiä aikuisuudessa esiintyviin psyykkisiin kehityshäiriöihin. (Kauppi & Takalo 2014, 19.) Lapsen kiintymyssuhteen organisoimattomuus voi näkyä niin fyysisesti kuin psyykkisesti. Organisoimaton kiintymyssuhde syntyy lapselle, kun hänen kiintymyksen kohteensa on lapsen näkökannalta pelottava ja turvallinen samanaikaisesti. (Rusanen 2011, 68.)

3.4.5 Ristiriitainen kiintymyssuhde

Ristiriitaisessa kiintymyssuhteessa lapsi ei voi luottaa vanhempansa tai hoivaajansa kykyyn vastata hänen tarpeisiinsa ja tunteisiinsa. Lapsi saattaa olla erityisen tarkkaileva hylkäämisen varalta. Lapsi saattaa esimerkiksi takertua vanhempaansa tai hoivaajaansa tai vaatia muilta ihmisiltä läheisyyttä osakseen. Lapsen tunnekäyttäytyminen saattaa olla voimakasta, säätelemätöntä ja ylireagoivia. (Kauppi & Takalo 2014, 19.) Lapsi saattaa tehdä vanhemmilleen myös vastarintaa tai olla passiivisia, koska ovat oppineet, että saavat heiltä huomiota vain erilaisten konfliktien välityksellä (Rusanen 2011, 67-68.)

Aikuisena ristiriitaisesti kiinnittynyt saa voimakkaita, jopa hallitsemattomia tunteenpurkauksia ja hänen on vaikea luoda parisuhteita ja asettua rauhallisesti toisen ihmisen kanssa (Kauppi & Takalo 2014, 19).

3.5 Vuorovaikutus varhaiskasvatuksessa

Päiväkodissa tapahtuva vuorovaikutus on aina aikuisten, varhaiskasvatuksen henkilöstön vastuulla. Aikuiset määrittelevät omalla olemuksellaan sen tason millä vuorovaikutusta tapahtuu. He voivat myös päättää siitä miten lapset kohdataan, kohdataanko heitä hyvin vai välttelevästi. Vuorovaikutuksen hyvän tason huomaa lasta kunnioittavasta sekä kuuntelevasta ilmapiiristä. Kun lapsi saa kasvatusvastuulliseen aikuiseen katsekontaktin, ei tämä voi sitä enää välttää. Vuorovaikutuksen taso on aikuisen määriteltävissä. (Kalliala 2009, 11, 275.)

Kasvatusvastuullinen henkilöstö varhaiskasvatuksessa luo omalla vuorovaikutuksellaan niin aikuisten kuin lastenkin kassa ilmapiirin, jossa lapsi viettää päivänsä. Varhaiskasvatuksen henkilöstön olisikin hyvä miettiä etukäteen mitä he omalla vuorovaikutuksellaan viestittää ja mihin he sillä pyrkivät. (Hurme & Kyllönen 2014, 75.)

Lapsen suhteeseen varhaiskasvatuksen henkilöstöön vaikuttavat myös lapsen vanhemman ja henkilöstön välinen vuorovaikutussuhde sekä se miten vanhemmat tukevat lapsen ja henkilöstön välistä vuorovaikutussuhdetta (Hurme & Kyllönen 2014, 76).

Marjatta Kalliala kirjoittaa teoksessaan *Kato Mua!* että omassa kiintymyssuhdetutkimuksessaan Suomi erottui karulla tavalla tutkittavien lasten ollessa vähemmän turvallisesti kiinnittyneitä kuin tutkimuksen mukaan muissa vertailukelpoisissa jälkitekollisissa länsimaissa. (Kalliala 2009, 259.)

Tämän päivän varhaiskasvatuksen henkilöstö on Kallialan (2009) mukaan kasvanut sellaisella aikakaudella, jossa varhaiskasvatuksen henkilöstön on välillä vaikea mennä ihan lapsen lähelle tai päästä vaihtoehtoisesti itse lapsen lähelle. Päiväkodissa näiden kohtaamisen haasteet ovat nähtävissä päivittäin ja niihin on jokaisen kasvatusvastuullisen henkilöstön jäsenen vastattava omalla olemuksellaan jokaisena päivänä. (Kalliala 2009, 259.)

4 Tutkimus

4.1 Aineiston käsittely ja analysointi

Aineisto on kerätty yhteistyöpäiväkodin varhaiskasvatuksen opettajilta ja lastenhoitajilta sähköisesti haastattelulomakkeen muodossa. Aineisto on kerätty ja tallennettu anonymisti ja hävitetään asianmukaisesti tutkimuksen valmistuttua. Aineiston analysoinnista saatua materiaalia käytetään ainoastaan tämän opinnäytetyön lähdemateriaalina.

Aineiston käsittelyssä on otettu huomioon salassapito- ja vaitiolovelvollisuus sekä tietoturvakysymykset.

Vaitiolo- ja salassapitovelvollisuus sosiaali- ja terveysalalla koskee niin työntekijää kuin työpaikalla harjoittelussa olevia opiskelijoita. Vaitiolo- ja salassapitovelvollisuus jatkuu myös sen jälkeen, kun henkilö ei enää ole siinä työ- tai virkasuhteessa, jossa hän on saanut tiedoksensa luottamuksellisia ja salassa pidettävistä asioita. ”Henkilö ei saa paljastaa asiakirjan salassa pidettävää sisältöä tai tietoa, joka asiakirjaan merkittynä olisi salassa pidettävä, eikä muutakaan viranomaisessa toimiessaan tietoonsa saamaansa seikkaa, josta lailla on säädetty vaitiolovelvollisuus. Vaitiolovelvollisuus merkitsee kieltoa ilmaista asiakirjan salassa pidettävä sisältö. Ilmaiseminen merkitsee paitsi tiedon antamista suullisesti, myös passiivisesti tapahtuvaa tiedon paljastamista ulkopuolille, esimerkiksi salassa pidettäviä tietoja sisältävän asiakirjan jättämistä ulkopuolisten saataville.” (Valvira 2018.)

4.2 Opinnäytetyön muoto

Opinnäytetyö on toteutettu laadullisena tutkimuksena hyödyntäen teorian tietoa sekä anonyymisti toteutettavaa verkkokyselyä. Aineistoa käsitellessä on huomioitu sensitiivinen työote sekä salassapitovelvollisuus. Sosiaalialan eettiset työtavat on otettu työskentelyssä huomioon.

Tiedonkeruu henkilöstöltä on toteutettu anonyymisti e-lomaketta käyttäen, jolloin vastauksia ei pysty kohdentamaan yhteen vastaajaan, vaan vastaukset kootaan anonymiteettiä suojaten.

Kyselylomake (liite 1) varhaiskasvatuksen opettajille ja lastenhoitajille koostui perustiedoista, avoimista kysymyksistä ja monivalintakysymyksistä. Näiden avulla selvitettiin mitkä tekijät vaikuttavat varhaiskasvatuksen opettajien ja lastenhoitajien näkemykseen pienten lasten turvallisuuden tunteeseen varhaiskasvatuksessa, miten turvallisuuden tunnetta voisi parantaa ja miten kyselyn vastaajat kokevat voivansa vaikuttaa lapsen turvallisuuden tunteeseen.

4.2.1 Tutkimusmenetelmät

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus määritellään eri tiedonkeruumenetelmillä ja ajattelumalleilla, jotka perustuvat eri teorioihin. Tutkijoiden parissa näitä eri teoreettisia käsitteitä tulkitaan eri tavoin ja teorian viitekehykset vaihtelevat tutkijoiden mukaan. (Tuomi & Sarajärvi, 2018.)

Laadullista tutkimusta voidaan käyttää joko itsenäisenä tutkimusmuotona tai yhdessä määrällisen tutkimusmuodon kanssa. Tutkimusmateriaali kerätään haastatteluista, kyselylomakkeesta ja havainnoinnista saaduista vastauksista ja havainnoista. Materiaalin tulkinnoista vastaa aina tutkija itse. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Laadullisessa tutkimuksessa useimmiten käytetyt menetelmät ovat erilaiset haastattelut, kyselyt, havainnoinnit ja erilaisista dokumenteista koottu tieto. Näitä eri menetelmiä voidaan käyttää joko yhdessä tai erikseen, riippuen aina silloisen tutkimuksen resursseista sekä tutkittavan ongelman muodosta ja tutkijan omista lähtökohdista. Haastatteluiden ja havainnointien yhdistäminen on usein tuloksellista laadullisessa tutkimuksessa. Havainnoinnit tuovat jo yksistään monipuolisuutta tutkimuksiin ja tuovat siihen uusia näkökulmia. (Tuomi & Sarajärvi, 2018.) Tässä opinnäytetyössä havainnoinnit jätettiin resurssien vuoksi pois, vaikka havainnointien hyöty tutkimukseen tunnistettiin.

4.2.2 Laadullinen tutkimus, sisällönanalyysi

Laadullisen tutkimuksen kaikissa eri muodoissa voidaan perusanalyysimenetelmänä käyttää sisällönanalyysia. Sisällönanalyysillä voidaan tehdä erilaisia tutkimuksia ja sitä voidaan käyttää hyödyksi eri viitekehysten tarkasteluissa. Useat eri laadulliset tutkimukset perustuvat

lähtökohdiltaan jollain muotoa sisällönanalyysiin, mikäli samassa yhteydessä sisällönanalyysillä tarkoitetaan kirjoitettujen, kuultujen tai nähtyjen sisältöjen analyysijä jossain teoreettisessa viitekehysessä. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Laadullinen analyysi jaetaan usein kahteen eri ryhmään. Toisessa ryhmässä analyysia ohjaa aina jokin tietty teoria. Toista ryhmää puolestaan ei ohjaa mikään tietty teoria, vaan siihen on sovellettavissa useita erilaisia teoreettisia lähtökohtia. Sisällönanalyysi kuuluu näistä jälkimmäiseen ryhmään. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 103.)

Tässä opinnäytetyössä käytetään aineistolähteistä sisällönanalyysiä analysoidessa saatuja haastatteluvastauksia. Haastatteluvastauksia käsitellään objektiivisesti tarkastellen.

Sisällönanalyysissä dokumentteina voidaan käyttää niin haastatteluita kuin kirjoja tai artikkeleita. Sisällönanalyysi sopii myös strukturoimattoman tutkimusaineiston analyysiin, koska tällä analyysimenetelmällä on tavoitteena tehdä saadusta aineistosta tulos yleisessä ja tiivistetyssä muodossa. Sisällönanalyysillä saadaan lokeroitua ja kerättyä tutkimusaineistoaineisto ja järjestettyä se valmiiksi, jotta siitä pystytään tekemään johtopäätökset. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117.)

4.3 Aineiston kerääminen

Tutkimusta varten koottiin e-lomakkeelle kysymyksiä (liite 1) yhteistyöpäiväkodin kasvatusvastuulliselle henkilöstölle eli varhaiskasvatuksen opettajille ja lastenhoitajille. Kysymykset käsitelivät heidän työkokemustaan varhaiskasvatuksessa, työnimikkään ja useita kysymyksiä lasten turvallisuuden tunteesta. Kysymyksissä oli valintakysymyksiä sekä 10 avointa kysymystä.

Kysymykset lähetettiin varhaiskasvatusyksikön johtajan välityksellä yksikön kahden päiväkodin henkilökunnalle. Vastaanottajia kyselylle kertyi 28 ja vastauksia määräaikaan mennessä tuli 13. Kysely toteutettiin e-kyselynä anonymisti, jolloin vastauksia ei pystytä yhdistämään kehenkään henkilöön. Vastaanottajat saivat vastata työajalla kyselyyn.

Kysymykset käytiin läpi ennen niiden lähettämistä myös varhaiskasvatusyksikön johtajan ja opinnäytetyön ohjaajan kanssa. Kysymyksiin tehtiin koevastaukset kahden eri yksikön varhaiskasvattajan toimesta. Heidän vastausten ja kokemuksen perusteella kyselyyn vastaamiseen kului aikaa 10-15 minuuttia. Varsinaisessa kyselyssä vastaajat olivat kokeneet kysymykset vaikeiksi, päiväkodin johtajalle antamansa palautteen perusteella.

4.4 Kyselyn tulokset

Kyselyyn vastanneista vastaajista kahdeksan on työskennellyt varhaiskasvatuksessa yli 15 vuotta, neljä heistä on työskennellyt varhaiskasvatuksessa 10-15 vuotta ja yksi on

työskennellyt alle 5 vuotta varhaiskasvatuksessa. Vastaajista varhaiskasvatuksen opettajia oli kahdeksan ja lastenhoitajia viisi.

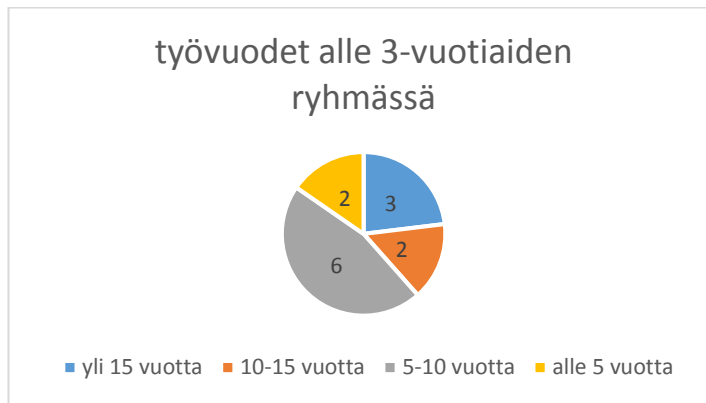

Kuvio 1: Vastaajien työvuodet varhaiskasvatuksessa

Kuvio 2: Vastaajien ammattinimikkeet

Vastaajista kaikki ovat työskennelleet alle 3- vuotiaiden ryhmässä. Kolme vastaajista on työskennellyt yli 15 vuotta alle 3- vuotiaiden ryhmässä, kaksi on työskennellyt 10-15 vuotta alle 3- vuotiaiden ryhmässä, kuusi on työskennellyt 5-10 vuotta alle 3- vuotiaiden ryhmässä ja kaksi vastaajista on työskennellyt alle 5 vuotta alle 3- vuotiaiden ryhmässä.

Kuvio 3: Vastaajien työvuodet alle 3-vuotiaiden ryhmässä.

Tutkimukseen osallistuneiden varhaiskasvatuksen opettajien ja lastenhoitajien näkemyksissä alle 3-vuotiaiden ryhmästä nousi esille heidän kokemuksensa alle 3-vuotiaiden kanssa työskentelemisestä usean eri toimintakauden ajalta, jolloin otanta ei jää pelkästään muutaman lapsiryhmän tai ikäkauden havainnoinnin varaan.

4.4.1 Keinot, jolla varhaiskasvatuksen opettajat ja lastenhoitajat tukevat lapsen turvallisuuden tunnetta varhaiskasvatuksessa

Vastauksissaan vastaajat toivat esiin niin psyykkisen turvallisuuden kuin fyysisen turvallisuuden tekijöitä kysyttäessä heidän omia keinoja lisätäkseen lasten turvallisuuden tunnetta varhaiskasvatuksessa.

Vastaajat toivat esiin vastauksissaan erityisesti sosiaalisen turvallisuuden puitteissa vuorovaikutussuhteiden merkityksen.

Vastaajat kirjoittivat varhaiskasvatuksen henkilöstön vaihtuvuuden luovan lapsille turvattomuutta. Tämä on tärkeä asia, joka on hyvä ottaa varhaiskasvatuksen johdossa myös huomioon motivoidessaan työntekijöitä ja sijaisuuksien pituuksia mietittäessä. Henkilöstön vaihtuminen vaikuttaa myös vahvasti lasten kiintymyssuhteisiin ja vakituisen, pysyvän henkilöstön kanssa lapsi pystyy luomaan turvallisia kiintymyssuhteita, joissa korostuu varhaiskasvatuksen opettajien ja lastenhoitajien sensitiivisyys.

Vastaajat kirjoittivat oman sensitiivisen toiminnan olevan tärkeää alle 3-vuotiaiden ryhmässä. Sensitiivisellä vuorovaikutuksella on kiintymyssuhdeteorian mukaan positiivinen merkitys lapsen aikuisena luomiin sosiaalisiin suhteisiin. Kallialan (2009, 11, 275) mukaan vuorovaikutus ja vuorovaikutuksen taso on aina päiväkodissa varhaiskasvatuksen henkilöstön vastuulla. Varhaiskasvatuksen opettaja ja lastenhoitaja voivat omalla olemuksellaan ja viestinnällään päättää minkä tasoista hänen ja lapsen välinen vuorovaikutus on. Tutkimusten mukaisesti

varhaiskasvatuksen opettaja ja lastenhoitaja voi siis itse valita millainen vuorovaikutussuhde hänen ja lapsen välille syntyy.

Vastaajat toivat vastauksissaan myös fyysisen turvallisuuden tekijöitä esille omina keinoinaan turvallisuuden tunteen tukemiseen. Vastaajat kirjoittivat lapsen omien nk. turvalelujen tärkeydestä ja niiden turvallisuuden tunteen luomisesta päivän aikana. Lapsella saattaa olla oma uniriepu tai lelu mukana päiväkodissa ja turvalelussa on lapselle on oma, tuttu ja turvallinen tuoksu. Tuoksu vastaavasti luo lapselle tuoksun kautta muiston omista vanhemmistaan. Samoin vastaajat toivat vastauksissaan esille vanhempien kuvan tärkeydestä. Lapselle voi päivän aikana näyttää kuvaa vanhemmistaan, jolloin lapsen muistikuva omista vanhemmistaan vahvistuu. Aivan kuten Sinkkonen (2014) kirjoittaa kiintymyssuhdeteoriasta.

Kokonaisuutena vastauksissaan vastaajat kirjoittivat omina keinoinaan turvallisuuden tunteen lisäämiseksi ja ylläpitämiseksi sensitiivisen vuorovaikutuksen niin lasten kuin heidän vanhempiansa kanssa. Tämä toistuu kaikkien vastaajien vastauksissa. Toisena toistuvana asiana he kirjoittavat rutiinien merkityksestä lasten arjessa. Arjen toiminnassa on lapsen kannalta tärkeää tilanteiden ja tapojen toistuminen.

Turvallisuuden tunteen lisäämiseksi vastauksissa toistuivat fyysisinä tekijöinä turvalliset rutiinit arjessa, aikuisten sylin tärkeys ja kasvattajien määrä ryhmässä. Sosiaalisena tekijänä vastauksissa toistui rauhallinen työote, sensitiivinen työote ja kiireetön arki. Yhdessä vastauksessa otettiin esille pienryhmien merkitys tilanteiden rauhoittamiseksi.

Vastauksista tuli myös esille lapsen valitseman kasvatusvastuullisen henkilön merkitys. Lapsi valitsee joskus itselleen yhden aikuisen joka on hänelle mieluisin. Keltikangas-Järvinen (2012, 29) kirjoittaa kiintymyssuhteesta, jossa lapsi valitsee kiintymyksen kohteensa joka herättää lapsessa itsessään turvallista käyttäytymistä, mitä taas ei muissa ihmissuhteissa tapahdu. Tämä myös tutkimuksen vastauksissa kerrottu esimerkki, on lapsen oma valinta, jolla hän vahvistaa omaa turvallisuuden tunnettaan varhaiskasvatuksessa.

Näistä vastauksista tärkeimmiksi vastaajat nimesivät oman läsnäolon, lapsen henkilökohtaisen huomioimisen päivittäin, sensitiivisen vuorovaikutuksen ja sylin merkityksen. Nämä vastauksissa toistuvat tekijät nousevat esiin myös kiintymyssuhdeteoriassa sekä fyysisen- ja sosiaalisen turvallisuuden tekijöissä.

4.4.2 Alle 3-vuotiaan oma ilmaisu turvallisuuden tunteestaan

Vastaajat kirjoittavat vastauksissaan alle 3- vuotiaiden lasten ilmaiseman omaa turvattomuuttaan itkulla, levottomalla käyttäytymisellä ja perustoimintojen (syöminen, nukkuminen) häiriintymisellä.

Vastaavasti vastauksissa toistuivat asiat joista he havainnoivat lapsen turvallisuuden tunnetta. Näitä tekijöitä he nimesivät hyvin tasaisesti: lapsen tuntiessa olonsa turvalliseksi lapsi leikkii, lapsen tunteiden ilmaiseminen ikävään, suruun ja kyky ottaa lohtua aikuisilta vastaan.

Vastaajat kirjoittivat pystyvänsä havainnoimaan näitä asioita arjessa, joskin osassa vastauksissa tuotiin esille ryhmäkoon ja lasten itkuisuuden häiritsevän havainnoimista. Osassa vastauksia myös tuotiin esille suurten ryhmäkokojen lisäävän lasten itkuisuutta. Tästä vastaajien havainnosta ei voida kuitenkaan vielä yleistää ryhmäkoon olevan lasten itkuisuuden taustalla, mutta se on hyvä ottaa varhaiskasvatuksessa huomioon esimerkiksi pienryhmätoimintaa lisäämällä.

Nämä vastaajien havainnot tukevat aiemmassa osuudessa Siren-Tiusasen (2002) kirjoitusta, jossa alle kolmevuotiaiden lasten kehitys on primitiivistä ja päämääräänsä pyrkivää.

4.4.3 Turvallisuuden tunne lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa

Vastaajien tuomien vastausten perusteella he ovat havainnoineet varhaiskasvatuksen aloittavien lasten turvallisuuden tunteen näkymisen useilla tavoilla. Vastauksissa toistui näkemys lapsen leikkien sujumisesta ja ympäristön tutkimisesta kun hän tuntee olonsa turvalliseksi varhaiskasvatuksessa.

Vastaajat nostivat esiin lapsen itkevän ja haluttomuutena jäädä päiväkotiin, kun lapsen olo on turvaton. Vastaavasti vastaajat toivat esille lapsen ottavan lohdutusta vastaan ikävöidessään vanhempiaan, kun lapsi tuntee olonsa turvalliseksi.

Lapsen turvallisuuden tunteen lisäämiseksi varhaiskasvatuksen aloituksessa vastaajat toivat vastauksissaan esille useassa vastauksessa kasvatusvastuullisen henkilöstön ja vanhempien välisen vuorovaikutuksen ja sen sujumisen. Vanhempien ja kasvatusvastuullisen henkilöstön sensitiivisellä yhteistyöllä koettiin myös lapsen varhaiskasvatuksen aloituksen sujuvan rauhallisemmin ja luottavaisemmin.

Vastaajien vastauksissa toistui tutustumisajan rauhallinen ympäristö ja tutun varhaiskasvatuksen opettajan tai lastenhoitajan läsnä oleminen perheelle tutustumisjaksolla. Vantaan kaupunki suosittaakin viikon-kahden viikon tutustumisjaksoa ja pehmeää laskua varhaiskasvatuksen aloitukseen. (Vantaan kaupunki 2020b).

Vastaajien vastauksista toistui myös varhaiskasvatuksen opettajien ja lastenhoitajien ja lapsen välinen sensitiivinen kohtaaminen, jossa varhaiskasvatuksen opettaja tai lastenhoitaja lukee lasta eikä tyrkytä itseään lapselle väkisin.

4.4.4 Vastaajien muita ajatuksia lasten turvallisuuden tunteesta

Kyselylomakkeessa vastaajilta kysyttiin heidän muita ajatuksia lapsen turvallisuuden tunteeseen liittyen. vastaajista viisi vastasi kysymykseen. Vastauksista useimmin oli mainittu vastaajien ajatus turvallisuuden tunteen tärkeydestä. Toisena asiana vastaajat mainitsivat huolen varhaiskasvatuksen kasvatustuullisen henkilöstön riittävästä määrästä, jotta lapsilla olisi riittävästi aikuisia ympärillään saatavilla. Varhaiskasvatuslaki L540/2018 määrittää alle 3-vuotiaille lapsille yhden kasvatustuullisen henkilön neljää lasta kohden. Ollikainen kirjoittaa artikkelissaan, että toivottavaa olisi, että yhtä varhaiskasvatuksen opettajaa tai lastenhoitajaa kohden olisi päiväkodissa kaksi alle kolmevuotiasta lasta. Nämä (varhaiskasvatuslaki ja haastattelu) ovat ristiriidassa keskenään, kun ottaa huomioon varhaiskasvatuksen henkilöstön työvuorojen sijoittumisen päivän aikana.

Tutkimuksen vastauksista nousi esille myös varhaiskasvatuksen henkilöstön keskinäinen ilmapiiri ja sen vaikutus lasten turvallisuuden tunteeseen. Yhdessä vastauksessa toivottiin myös koko tiimin noudattavan samoja toimintaperiaatteita, jolloin lapsien ei tarvitse miettiä kunkin aikuisen reagoitua ja käyttäytymistä, vaan lapsi voi luottaa siihen miten aikuinen vastaa hänen tunteeseensa.

4.4.5 Tulosten hyödyntäminen

Tutkimuskysymyksistä nousseiden vastausten perusteella yhteistyöpäiväkodin pienten, alle 3-vuotiaiden ryhmässä on otettu käytäntöön lasten turvallisuuden tunteen tukeminen. Ryhmän toimintasuunnitelmaan on kirjattu miten ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja ja lastenhoitajat tukevat lasten turvallisuuden tunnetta arjessa yhdessä vanhempien kanssa.

Ryhmän kasvatustuullisen henkilöstö tekee ryhmässä tietoisesti yhtenäisiä päätöksiä miten yksittäisien lapsien kohdalla toimitaan, jotta toiminta on kasvatustuullisen henkilöstön kesken yhtenäistä ja johdonmukaista. Ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja ja lastenhoitajat työskentelevät sensitiivisellä työotteella ja ovat tietoisesti läsnä lasten arjessa ja kuuntelevat ja havainnoivat lasten viestejä. Ryhmässä lapset pääsevät aina halutessaan varhaiskasvatuksen opettajan tai lastenhoitajien syliin ja saavat heiltä lohdutusta ikävään ja sylin mahdollisuuden myös tilanteessa jolloin lapsi on käytöksellään osoittanut primitiivisiä reaktioita, joita alle kolme vuotiailla esiintyy.

Ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja ja lastenhoitajat ovat jo huomanneet käytännössä lasten levottomuuden vähentyneen, itkuisuuden vähentyneen sekä oman tietoisuuden asiasta lisääntyneen.

Päiväkodissa tahattomia vahinkoja sattuu pienten alle 3-vuotiaiden ryhmässä usein ja niihin vastaajat pyrkivät haastatteluissa saatujen vastausten perusteella puuttumaan pienryhmien ja

toiminnan jakamisen avulla. Tämä vastaa aiheeseen, josta Hurme & Kyllönen (2014) kirjoittivat kirjassaan kiusaamista käsittelevässä kappaleessa, eron tahattomien vahinkojen ja tahallisten tekojen välillä.

Yhteistyöpäiväkodin pienten ryhmässä onkin toimintaa jaettu mahdollisimman paljon pienryhmiin, jotta tahattomat vahingot voitaisiin huomioida ja niitä pystytään paremmin ennakoimalla välttämään. Siirtymätilanteet ryhmä järjestää resurssien salliessa pienempiin ryhmiin, jotta eteis- ja wc-tiloissa ei synny ruuhkaa ja sen myötä tahattomia vahinkoja.

Ryhmän kasvatusvastuullinen henkilöstö on lasten vanhempien kanssa keskustellessa tuoneet esille mahdollisuuden tuoda päiväkotiin lapselle valokuvia lapsen perheestä ja läheisistä, jotta lapsi voi niitä päivän aika katsella varhaiskasvatuksen opettajan tai lastenhoitajien kanssa tai itsekseen. Perheille on myös kerrottu mahdollisuudesta ottaa lapselle oma turvalelu unikaveriksi ja päivän aikana lähellä pidettäväksi. Nämä tekijät ovat Ollikaisen (2020) artikkelin mukaan tärkeitä ja näiden toimien avulla alle kolme vuotias lapsi pystyy palauttamaan vanhempansa jälleen mieleensä. Samoin vastaajat toivat nämä tekijät esille omissa vastauksissaan.

Yhteistyöpäiväkodin pienten ryhmässä kasvatusvastuullinen henkilöstö on antanut lapsille luvan valita itselleen turvallisimman aikuisen. He hoitavat kaikki yhdessä lasta, mutta lapsen kaivatessa syliä, varsinkin päivähoidon alkaessa, he tekevät lapselle mahdollisuuden päästä tämän aikuisen syliin, jonka lapsi on valinnut. Ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja ja lastenhoitajat ovat huomanneet, että ajan kuluessa lapsi hyväksyy ryhmän kaikki aikuiset samalla tavalla omaksensa, kun on alussa saanut tutustua omaan tahtiin heihin. Aivan kuten Ollikainen (2020) kirjoittaa artikkelissaan turvallisesta kiintymyssuhteesta ja sen luomisesta.

4.5 Johtopäätökset

Vastauksista nousi esille useita tärkeitä huomioita ja ajatuksia alle 3-vuotiaan lapsen turvallisuuden tunteesta. Tutkimukseen vastanneet varhaiskasvatuksen henkilöstön jäsenet kokivat lapsen turvallisuuden tunteen tärkeänä tekijänä lapsen päivähoidon aikana.

Tutkimukseen osallistuneet varhaiskasvatuksen opettajat ja lastenhoitajat nimesivät useita tekijöitä jotka vaikuttavat heidän näkökannaltaan lapsen turvallisuuden tunteeseen. Näistä tekijöistä tutkimuksessa toistui useimmiten kasvatusvastuullisen henkilöstön oma sensitiivinen työote, varhaiskasvatuksen henkilöstön ja lapsen vanhempien välinen keskustelu ja toiminta, kiireetön ilmapiiri ja sylin ja fyysisen kosketuksen merkitys. Näitä vastuksia tukee myös Bowlbyn kiintymyssuhdeteoria, jossa korostetaan pysyviä ja turvallisia ihmissuhteita sekä lapsen itse valitsemaa hoivasuhdetta aikuiseen.

Vastaajien esille tuomia asioita on mahdollista toteuttaa päivittäin. Pienten, alle kolmevuotiaiden ryhmässä korostuu pienryhmien merkitys, jolloin lapsella on ympärillään vähemmän lapsia ja yhdellä varhaiskasvatuksen opettajalla tai lastenhoitajalla on enemmän aikaa keskittyä pienryhmän toimintaan. Henkilöstön omalla henkilökohtaisella toiminnalla on suuri vaikutus lasten kokemaan turvallisuuden tunteeseen. Varhaiskasvatuksen opettajan tai lastenhoitajan laskeutuessa lapsen tasolle ja sensitiivisellä ja rauhallisella puheella ja kosketuksella hän saa lapsen tuntemaan olonsa turvallisemmaksi. Tätä varhaiskasvatuksen henkilöstön näkemystä tukee myös kiintymyssuhdeteoria, jossa mainitaan lapsen tarvitsevan vastavuoroisesti kiintymyksen kohteeltaan avointa vuorovaikusta, lapsen pystyessä luomaan varhaiskasvatuksen henkilöstöön toissijaisen kiintymyssuhteen.

Vastausten perusteella varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on halua ja osaamista toteuttaa alle 3-vuotiaan lapsen varhaiskasvatusta turvallisuuden tunteen näkökannalta. Henkilöstön työvuorot ja ryhmien suuret koot ovat vastanneiden vastaajien mielestä niitä tekijöitä, joihin he itse eivät pysty vaikuttamaan niin suuresti, että se näkyisi arjen toiminnassa. Tätä tekijää on varhaiskasvatuksessa syytä tarkastella enemmän myös varhaiskasvatuslain puitteissa, jotta varhaiskasvatuksen henkilöstön työvuorot tukisivat heidän tavoitettaan lasten turvallisuuden tunteen tukemisesta.

Vastauksissa nousseiden havaintojen mukaan rutiinit ovat pienille lapsille tärkeitä. Ryhmissä pitäisikin tämän perusteella miettiä tarkoin ennen suurien asioiden muuttamista. Lasten nukkumispaikat, vaatelokerot ja ruokailupaikat olisivat hyvä pysyä muuttumattomina, tai vaihdella niitä mahdollisimman vähän ja perustellusta syystä. Päivästruktuurin olisi myös noudatettava päivittäin samanlaista aikataulua, näin lapset oppivat ennakoimaan tapahtumia ja siirtymät alkavat sujua vähemmällä itkulla.

Vastaajat kirjoittivat vastauksissaan nk. turvaobjektien tärkeydestä. Pienten ryhmissä lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa henkilöstön on hyvä mainita vanhemmille mahdollisuudesta tuoda päiväkotiin lapselle tärkeiden henkilöiden valokuvia, joita varhaiskasvatuksen opettaja ja lastenhoitajat voivat lapsen kanssa katsella yhdessä ikävän tullessa. Lapsen päiväunia saattaa myös helpottaa uniriepu tai vastaava, jossa on kodinvanhemman tuttu tuoksu. Vanhempia voikin pyytää tuomaan lapselle unille esimerkiksi vanhemman oman puseron tai huivin, josta lapsi saa tutun turvallisen tuoksun. Tätä vastaajien havaintoa tukee myös kiintymyssuhdeteoria, jossa lapselle syntyy kuvista ja tuoksusta muistijälki. Näitä vastaajien havaintoja tukee myös kiintymyssuhdeteoria, josta Kalland (2012) kirjoittaa kiintymyssuhdeteorian merkityksestä varhaiskasvatuksessa.

Vastauksissa esille tullut lapsen itku turvattomuutta kuvaavana tekijänä on varhaiskasvatuksessa päivittäin toistuva asia. Lasten itkuun vanhempien lähtiessä varhaiskasvatuksen opettajien ja lastenhoitajien on hyvä tiedostaa eroahdistus, joka on

lapsille normaali reaktio silloin kun lapsi joutuu eroon hänelle tärkeistä hoitajistaan, omista vanhemmistaan. Kyse ei ole lapsen kiukuttelemisesta, vaan lapsi koettaa varmistaa itselleen turvallisuuden tunnetta joutuessaan eroon vanhemmistaan.

Tutkimuksen vastausten perusteella varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on kykyä tunnistaa lapsesta hänen eroahdistuksensa ja turvattomuuden tunteensa mm. perustoimintojen häiriintymisellä ja itkuisuutena. Tämä vaatii henkilöstöltä takkoja havaintoja lapsista, jotta heidän turvallisuuden tunteensa tulee huomioiduiksi. Aivan kuten Ollikainen (2020) kirjoittaa artikkelissaan erostressin vaikutuksesta perustoimintoihin varhaiskasvatuksessa.

Kiintymyssuhdeteoria tukee varhaiskasvatuksessa tapahtuvia vuorovaikutussuhteita ja niiden sensitiivisyyttä sekä vastaajien kyselyssä esiin tuomia elementtejä kuten pysyviä vuorovaikutussuhteita, turvaobjekteja, fyysisen läheisyyden ja kuulluksi tulemisen merkitystä. Näitä elementtejä varhaiskasvatuksessa pystytään toteuttamaan varhaiskasvatuksen opettajien ja lastenhoitajien omalla käytöksellä sekä turvallisuuden tunteen tukemiseen huomion kiinnittämisen pienten ryhmissä toimintasuunnitelmaa laadittaessa.

4.6 Jatkotutkimus- ja kehittämisaiheet

Jatkotutkimuksena alle 3-vuotiaiden turvallisuuden tunnetta voisi tutkia enemmän havainnoimalla ja ottamalla tutkimukseen mukaan myös vanhempien näkökanta mukaan. Tässä tutkimuksessa nämä näkökannat tiedostettiin, mutta niitä ei laajuutensa vuoksi pystytty ottamaan mukaan tutkimukseen.

Kehittämisaiheina päiväkodeissa pienten, alle kolme vuotiaiden lasten ryhmissä tulisi ottaa aina toimintakauden alussa huomioon lasten oma turvallisuuden tunne ja oma suunnitelma sen vahvistamiseksi ja kirjata se myös toimintasuunnitelmaan. Varhaiskasvatuksen opettajien tulisi varmistaa ryhmässään, että ryhmän koko henkilöstö toimii samalla tavalla yksittäisten varhaiskasvatuksessa aloittavien lasten kohdalla.

Lapsen oma turvallisuuden tunne aihepiirinä olisi hyvä ottaa myös yli kolme vuotiaiden ryhmissä mukaan toiminnan suunnitteluun ja kehittää ryhmien toimintaa myös turvallisuuden tunteen näkökannalta.

Lapsen turvallisuuden tunnetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä voidaan jakaa eri ryhmiin, joten varsinkin uusissa yksiköissä tähän seikkaan voidaan vaikuttaa jo rakennus- ja sisustusvaiheessa fyysisten tekijöiden merkityksen puitteissa.

Henkilöstöresurssit ovat puhuttava tekijä, joihin vaikuttaminen on suoraan vaikeaa. Onkin suuri tekijä saada maamme päättäjät tiedostamaan varhaiskasvatuksen henkilöstömäärän (varhaiskasvatuksen opettajat ja lastenhoitajat) vaikutus lasten turvallisuuden tunteeseen, turvallisuuteen ja pedagogiikkaan.

4.7 Tutkimuksen luotettavuus

Tämän opinnäytetyön tutkimustuloksia voidaan pitää luotettavina. Tutkimusta tehdessä kyselylomakkeen linkki lähetettiin yhteistyöpäiväkotiyksikön henkilöstölle johtajan välityksellä ja kyselyt vastaukset näkyivät anonyymisti. Vastaaajille kerrottiin, että heidän vastauksiaan tullaan käsittelemään anonyymisti, salassapito- ja vaitiolovelvollisuus huomioiden ja vastaukset tullaan hävittämään tutkimuksen valmistuttua.

Ei ole syytä epäillä, että vastaajat olisivat vastauksissaan välttäneet kertomasta omaa rehellistä mielipidettään, koska pystyivät vastaamaan kysymyksiin anonyymisti.

Tutkimuksen luotettavuutta tukee vuonna 2016 julkaistu Tiina Leinosen Pro Gradu- tutkielma lastentarhanopettajien käsityksistä alle 3-vuotiaan lapsen turvallisuuden tunteen muodostumisesta ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Tutkielman tulokset ovat samankaltaisia tämän opinnäytetyön tutkimusvastausten kanssa.

4.8 Pohdinta

Opinnäytetyön tutkimusosuuden ja tietoperustan havainnot ja kokemukset ovat pitkälti yhteneväisiä. Kiintymyssuhdeteoria ja lasten turvallisuuden tunteen tukemisen menetelmät ovat samankaltaisia ja ne tukevat toisiaan.

Tutkimustulokset ja tietoperusta ovat ristiriidassa varhaiskasvatustalon L540/2018 kanssa lasten ja kasvattajien suhdelukujen kanssa sekä omahoitajuuden puuttumisessa varhaiskasvatuksessa.

Ollikainen (2020) kirjoittaa artikkelissaan ihannetilanteesta, jossa varhaiskasvatuksessa olisi yhtä varhaiskasvatuksen opettajaa tai lastenhoitajaa kohden vain kaksi alle 3-vuotiasta lasta. Tämä tukee tutkimuksen vastaajien kokemuksia pienryhmätoiminnasta ja kasvattajien pysyvyydestä lasten turvallisuuden tunteen tukemisessa. Vastaajien kokemuksia ja havaintoja tukee myös Kalland (2012) joka kirjoittaa kiintymyssuhdeteorian korostavan lapsen tarvetta pysyviin ihmissuhteisiin, jotka ovat turvallisia.

Leinosen (2016) Pro Gradu tutkielmassa tutkittiin Lastentarhanopettajien nyky. varhaiskasvatuksen opettajien käsityksiä lasten turvallisuuden tunteen tukemisesta päivähoitossa nyky. varhaiskasvatuksessa. Leinosen tutkimuksen tulokset tukevat tämän opinnäytetyön tuloksia alle 3-vuotiaiden lasten turvallisuuden tunteesta varhaiskasvatuksessa. Tutkimusten yhteneviä tuloksia ovat mm. lapsen kuulluksi tulemisen tarve, lasten päivärytmin säännöllisyys, vrt. rutiinit. Leinosen (2016) tutkimuksen toiseksi tärkein keino oli varhaiskasvatuksen henkilöstön ja lasten välinen vuorovaikutuksen sensitiivisyys, mikä tässä opinnäytetyössä nousi vastaavasti tärkeimmäksi tekijäksi alle 3-vuotiaiden lasten

turvallisuuden tunteen tukemiseksi varhaiskasvatuksessa. Tässä opinnäytetyössä sekä Leinosen Pro Gradu työssä tutkimustuloksia tukee kiintymyssuhdeteoria.

Tässä opinnäytetyössä ja Leinosen (2016) Pro Gradu työssä tutkimustulokset vahvistavat vastaajien havaintoja siitä, kun lapset tuntevat olonsa turvalliseksi he leikkivät vapaammin ja luovat kaverisuhteita varhaiskasvatuksessa. Molemmissa tutkimuksissa vastaajat toivat myös esille lasten ruokahaluttomuuden ja vähäunisuuden silloin kun lapsi ei tunne oloaan turvalliseksi. Tällöin lapsi on molempien tutkimusten vastausten perusteella itkuinen ja takertuu varhaiskasvatuksen opettajiin tai lastenhoitajiin.

Alle 3-vuotiaan lapsen turvallisuuden tunteen tukeminen vaatii varhaiskasvatuksen henkilöstöltä tietämystä aiheesta ja koko tiimin ymmärrystä toimia samalla tavoin. Ryhmässä varhaiskasvatuksen opettajan on syytä ottaa toimintakauden alussa puheeksi lasten turvallisuuden tunteen tukeminen ja ottaa se tietoisesti toimintasuunnitelmaan mukaan. Varhaiskasvatusyksikön johtajan, päiväkodin johtajan olisi myös hyvä käydä varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa läpi mitä turvallisuuden tunne arjessa merkitsee ja miten sen avulla voi luoda luottamuksellisia vuorovaikutussuhteita.

Tämän opinnäytetyön tulosten mukaisesti yhteistyöpäiväkodin pienten ryhmä on ottanut toimintasuunnitelmaansa sekä aktiivisesti käyttöön lasten turvallisuuden tunteen tukemisen. Ryhmän henkilöstö tukee tietoisesti lasten turvallisuuden tunnetta päivittäin korostamalla sensitiivistä vuorovaikutusta, niin lasten, lasten vanhempien kanssa kuin keskenään sekä lisänneet fyysistä läheisyyttä lasten parissa ja ovat huomanneet lasten itkuisuuden vähentyneen, lasten leikkitaitojen lisääntyneen ja heidän jäävän aamuisin paremmin päiväkotiin vanhempien lähtiessä. Yhtenä työvälineenä yhteistyöpäiväkodin pienten ryhmän henkilöstö on lisännyt tiedonkulkua vanhemmille lapsen päivän sujumisesta jo päivän aikana ja ohjannut vanhempia omien lasten kanssa tapahtuvaan vuorovaikutukseen erotilanteissa.

Lähteet

Painetut

Hurme, Kira & Kyllönen, Tarmo. 2014. Turvassa! Vahvista lapsen turvallisuuden tunnetta ja varaudu vaaratilanteisiin. Jyväskylä: PS- kustannus.

Keltikangas-Järvinen, Liisa. 2012. Pienen lapsen sosiaalisuus. Helsinki:WSOY.

Kalland, M. 2012. Päivähoito kiintymyssuhdeteorian valossa. Teoksessa: Sinkkonen, J & Kalland, M. (toim.) Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. 1.-2. painos. Helsinki: Sanoma pro.

Kalliala, Marjatta. 2009. Kato Mua! Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa. Helsinki: Gaudeamus.

Kauppi, A & Takalo, A. 2014. Mentalisaation psykoanalyttiset juuret. Teoksessa: Mentalisaatio perheiden kohtaamisessa. Viinikka, A.(Toim.) Tampere: Hämeen kirjapaino.

Kronqvist Eeva-Liisa. 2017. Varhaispedagogiikan kehityspsykologinen perusta. Teoksessa Varhaiskasvatuksen käsikirja, 2017. Hujala,E & Turja, L (toim.). 3. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Rusanen, Erja. 2011. Hoiva, Kiintymys ja lapsen kehitys. Porvoo: Bookwell.

Siren-Tiusanen, Helena. 2002. Alle kolmivuotiaiden kehitys ja suotuisat varhaiskasvatuskäytännöt. Teoksessa: Helenius, A, Karila, K, Munter, H, Mäntynen, P ja Siren-Tiusanen, H. Pienet päivähoitossa, Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. 1.-2. painos. Helsinki: WSOY.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Sähköiset

Leinonen, T. 2016. Pro Gradu-tutkielma. Lastentarhanopettajien käsityksiä alle 3-vuotiaan lapsen turvallisuuden tunteen tukemisesta päivähoiton aloitusvaiheessa. Viitattu 14.11.2020. <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201606042320.pdf>

Sinkkonen, J. 2014. Kiintymyssuhdeteoria; tutkimuslöydöksistä käytännön sovelluksiin. Viitattu 29.8.2020. <https://www.duodecimlehti.fi/duo94437>

Ollikainen, Tapio 2020. Taapero ja turvallisuuden tunne. Talentia 14.1.2020. Helsinki Talentia ry. Viitattu 9.5.2020. <https://www.talentia-lehti.fi/taapero-ja-turvallisuuden-tunne/>

Opetushallitus. 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Viitattu 29.8.2020 https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf

Opetushallitus 2020d. Fyysinen turvallisuus. Viitattu 14.11.2020 <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/opetustoimen-ja-varhaiskasvatuksen-turvallisuus/fyysinen-turvallisuus>

Opetushallitus 2020a. Mitä on varhaiskasvatus? Viitattu 17.4.2020.
<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>

Opetushallitus 2020b. pedagoginen turvallisuus. Viitattu 26.4.2020
<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/pedagoginen-turvallisuus>

Opetushallitus 2020c. Psyykinen turvallisuus. Viitattu 26.4.2020
<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/psyykinen-turvallisuus>

Valvira 2018. Salassapito ja vaitiolovelvollisuus. Viitattu 24.5.2020.
https://www.valvira.fi/terveydenhuolto/hyva-ammattinharjoittaminen/salassapito/salassapito-_ja_vaitiolovelvollisuus

Vantaan kaupunki 2020a. Päiväkodit. Viitattu 3.10.2020
https://www.vantaa.fi/varhaiskasvatus_ja_koulutus/varhaiskasvatus/palvelut/paivakodit

Vantaan kaupunki 2020b. Varhaiskasvatuksessa aloittaminen. Viitattu 3.10.2020
https://www.vantaa.fi/varhaiskasvatus_ja_koulutus/varhaiskasvatus/aloittaminen

L540/2018. Varhaiskasvatuslaki. Viitattu 29.8.2020
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>

Kuviot

Kuvio 1: Vastaajien työvuodet varhaiskasvatuksessa	24
Kuvio 2: Vastaajien ammattinimikkeet	24
Kuvio 3: Vastaajien työvuodet alle 3-vuotiaiden ryhmässä.....	25

Liitteet

Liite 1: Tutkimuskysymykset	38
Liite 2: Tutkimuslupa.....	40

Liite 1: Tutkimuskysymykset

Perustiedot

Kuinka kauan olet työskennellyt varhaiskasvatuksessa?

- 0-5 vuotta
- 5-10 vuotta
- 10-15 vuotta
- yli 15 vuotta

Millä ammattinimikkeellä työskentelet?

- avustaja
- lastenhoitaja
- varhaiskasvatuksen opettaja/lastentarhanopettaja
- jokin muu

Oletko työskennellyt alle 3- vuotiaiden ryhmässä?

- Kyllä olen
- En ole

Kuinka kauan olet työskennellyt alle 3- vuotiaiden ryhmässä?

- 0-2 vuotta
- 2-5 vuotta
- 5-10 vuotta
- yli 10 vuotta

Yleistä turvallisuuden tunteesta

Koetko, että lapsen turvallisuuden tunteella on lapselle merkitystä päiväkodissa?

Millä keinoilla koet lisääväsi ja tukevasi lasten turvallisuuden tunnetta varhaiskasvatuksessa?

Onko jokin näistä keinoista mielestäsi tärkein? Miksi?

Pystytkö käyttämään näitä keinoja niin usein kuin haluaisit? Jos et, niin miksi?

Alle 3- vuotiaan lapsen turvallisuuden tunne

Miten koet alle 3- vuotiaan lapsen ilmaisevan omaa turvallisuuden tunnettaan?

Pystytkö havainnoimaan arjessa näitä merkkejä? Jos et, niin miksi?

Millä keinoin lisäisit alle 3- vuotiaan lapsen turvallisuuden tunnetta?

Miten turvallisuuden tunne näkyy alle 3 vuotiaan lapsen arjessa kun hän aloittaa päivähoiton?

Miten kiinnittäisit huomiota lapsen turvallisuuden tunteeseen, kun hän tulee tutustumaan päiväkotiin ensimmäistä kertaa ja aloittaa päivähoiton?

Muuta

Haluatko kertoa vielä jotain muita ajatuksia lapsen turvallisuuden tunteeseen liittyen?

Liite 2: Tutkimuslupa

Vantaa

Viranhaltijapäätös

§ 25/2020

sivu 1 (2)

09.06.2020

VD/5144/13.00.00/2020

Kasvatuksen ja oppimisen toimiala / varhaiskasvatus
Kehittämispäällikkö Halme Katjamaria

Tutkimusluvan myöntäminen/Pienen, alle 3-vuotiaan lapsen turvallisuuden tunne varhaiskasvatuksessa/Pasanen Saija

Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelija, Pasanen Saija, hakee tutkimuslupaa opinnäytetyölle. Tutkimuksen nimi on "Pienen, alle 3-vuotiaan lapsen turvallisuuden tunne varhaiskasvatuksessa".

Tutkimuksen tarkoituksena on tutkijan mukaan selvittää, mitkä tekijät tukevat pienen, alle 3-vuotiaan lapsen turvallisuuden tunnetta varhaiskasvatuksessa. Tutkimuksen tavoitteena on näin ollen lisätä varhaiskasvatusyksikön tietoisuutta tutkittavan aiheen tiimoilta.

Tutkimus on laadullinen ja aineisto kerätään sähköisen haastattelulomakkeen avulla. Tutkimuksen kohteina ovat varhaiskasvatusyksikön henkilöstö sekä lasten vanhemmat.

Päätän

- 1) myöntää tutkimusluvan Saija Pasanen opinnäytetyölle, jonka aiheena on "Pienen, alle 3-vuotiaan lapsen turvallisuuden tunne varhaiskasvatuksessa".
- 2) että tutkija sitoutuu noudattamaan tutkimuseettisiä periaatteita. Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista.
- 3) että, tutkijan tulee käsitellä henkilötietoja yleisen tietosuojasetuksen (GDPR, 25.5.2018) mukaisesti.
- 4) että, tutkijan tulee toimittaa yksi kappale tutkimuksesta PDF-tiedostomuodossa osoitteeseen kirjaamo(at)vantaa.fi

Päiväys Vantaa 09.06.2020

Allekirjoitus

Nimen selvennys Halme Katjamaria

Virka-asema Kehittämispäällikkö

Allekirjoitettu sähköisesti asianhallintajärjestelmässä.

Täytäntöönpano: Pasanen Saija
[REDACTED], päiväkodin johtaja

Tämä päätöspöytäkirja on yleisesti nähtävänä

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI / UNDERTECKNAT ELEKTRONISKT 09.06.2020 14:42
Halme Katjamaria, Kehittämispäällikkö